Контрольный экземпляр

Масса а мехкашкара пролетареш, вlашагlкхета!

СЕРДАЛО

Советски Союза Коммунистически парте Нохч-Гlалгlай обкома, Нохч-Гlалгlай АССР Лакхехьарча Советен Министрий Советен орган

«СВЕТ» Орган Чечено-Ингушского обкома КПСС, Верховного Совета и Совета Министров Чечено-Ингушской АССР

№ 86 (4527). ШИНАРДИ, 19 июль 1971 шу. Мах 2 кеп. Газет арадувл 1923 шера дез

КЕРТТЕРА ТЕРКАМ—ДОАКЪАР ІАЛАШДАРАИ ЯЛАТ ЧУЭЦАРАИ

АРАХЕЦА ПРОДУКЦИ—ДИКАГІЕИ ДУКХАГІЕИ

Планированен экономически стимулированен кердача системагlа болх беча предприятей керттера хьоххам бо реализаци яь продукци. Цудухьа Нохч-Гlалгlайчен промышленни предприятей коллективаша чlоагlа къовсам лоттабу укх шера арахеца продукци дукха хинна ца Іаш дикагlа хилийтара а. Иштта къахьегар бахьан долаш республикерча дукхача предприятеша товарни продукци арахецара ах шера плани тlехьхочашъярал совгlа продукцена реализаци яра план а хадал кхьалла кхоачашъяй.

Арахеца продукци дикагlа а дукхагlен хилийтара болх къьестта дика вlаштlехьбаьккхаб Грозненски химически комбинате коллективо. Цига арахеца ерригa продукци дикен тlехдикен я. Укх шера цига арахецача фенола «Дикала знак» елар. Хlьта химикаша кийчъю полиэтилен, фенол, кьмйола продукци дуьнен дикагlйолча стандарташта юкъехьай.

Арахеца продукци дикагlен дукхагlен хилийтара дакъе иштта дика толамаш даха вlаштlехьдоал комбинатa новаторашa, рационализаторашa, специалисташа продукци дикали къахьегама овсарлен лакхагlа хилийтара тlаерваь дукха мероприятеш чакхъяхар бахьан долаш. Химикаша шерра юкъейоалаяй щекински метод, реконструкци яй цехашка. Цига хаим болх беш я продукце дикалгa хьежа комиссеш. Продукци арахецара технологи кастъкаста хувшаш ергайоах. Нагахьа сания деза дикал йоли продукци арахийца мeттиг ницсъелча цун бlльан тохк. Хаи-ханнакьа продукце дикьла дa хул комбинате. Химикаша арахеза продукци дика хиина ца Іеш дукхагlа хилийтара а беча балха кlоаргга анализаш ю цига. Цу балха тlа хьалха латтача цехий, участкай опыт шерра дlайовзайт массенна а.

Хоаш махкалара арахецаче продукце дикали къахьегама овсарлен ихьаие легlахарна мара ритмичю дlабодаш предприяте болх, лакхлан производства экономически эффективность. Из дика хета а деш арахеца продукци дикагlен дукхагlен хилийтара шоай болх кхетамца вlаштlехь баьккхаб А. Шерипова цlерагlча мехкадьтта чакхдоахача завода, ГРМЗ, В. И. Ленина цlерагlча мехкаьтта чакхдоахача завода, «Красный молот» завода коллективаша. Массаза а тlехкхоачашъю цар пачхаьлкхен план, дlехта арахеца продукци дикен тlехдикен дилар бахьан долаш цар кийчъю продукци вай мехка кхьча ца Іеш доазол арахьарча дукхача мехкашка а кхоач.

Цхьабакъда, республикерча цхьайолча предприятей коллективаша эзала вlаштlехьбаьккхаб арахеца продукци дика хилийтара болх. Цудухьа цу предприятешка кийчъеча продукцина юкъе дукха брак хул, продукце сортность лохьеш моттигаш нийслу. Цунца дувзадениa хеттача тайпара дlайодай кийча продукци, из бахьан долаш продукцена реализаци яра план кхочаш ца еш пачхаьлкхен декхараш тlаду.

Къахьтта эзала вlаштlехьбаьккхаб арахеца продукци дикагlен дукхагlен хилийтара болх Грозненски кога гlирс беча фабрике. Укх тlехкьарча цхьан шера 20 эзар пар кога гlирса сортность лохъмй, фабрике тоабе юхаухийта кога гlирс 70—80 процентага дlахкоеч. Сакхаташ долаш кога гlирс хилар бахьан долаш реализаци ца ейташ кога гlирс соцабаь дукха моттигаш нийсъенай. Иштта болх бар бахьан долаш укх шера цхьакка бетта плана кхоачашъьйнац фабрика коллекхоачашъьйн фабрика коллек-

Арахецача продукце дикал лакхагlа хилийтара болх эзала вlаштlехьбаьккхаб Грозненски швейно-производственни объединене, «Терек» фирма, Нохч-Гlалгlай химически завода, консерви предприятей коллективаша. Арахеца продукци во я яхаш дукха, рекламаце ух цига, брак йолаш продукци арахецара бахьан долаш из дlайоаккхаш дукха зенаш ду. Производства экономически эффективность лохлу.

Планированен экономически стимулированен кердача системагlа болх беча предприятеша арахеца йиш яц брак йола продукци. Из дика хиларга хьежа мара вlаштlехьдаргдац продукцена реализаци яра план кхоачашъе я. Цудухьа продукце дикал лакхъяра керттера теркам тlабахийта декхарийла я хlара коллектив.

Промышленни предприятей кулгалхоша, партийни профсоюзни организацешa гlилleтта къовсам лоттабе беза арахецача продукце дикали къахьегама овсарлен планомерно лакхъяра. Продукце дикал лакхъяра, йола конкурсаш хьежараш чакхдоахилга, болхлой юкъарча собранешка уж дешаш дувилга цар кхоачашдала даргдоаль декхар да. Брак йолаш продукци арахецаранта бе боагlа бехк бе беза.

Предприятей болх ритмично дlабахийтара, сакхат доацаш продукци арахецара бокха лоархlам болаш гlулакх да арахецача продукце дикали цун дукхали лакха йолча предприятей, болхлой опыт шерра йоаржир, царна доадаче толамашка хьежжа материальни стимулировани яр, творчески къахьегача болхлошта Іилманен техникаи карагlйийтараш хаитахье производствана юкъекхахьар. Цу гlулакха а йоагlача тайпара йоакхо а декхарийла ба предприятей кулгалхой, общественни организацеш.

Арахеца продукци дикагlен дукхагlен хилийтара цахадаш производствана юкъекхахьа еза керда техникен технологи, халача балхашта механизаци а еза. Хlара участкера къахьегам йилман-ларда тlа вlаштlехьбаккхар я бокха лоархlам болаш гlулакх да.

Хlара шера тlаийду арахеца продукци дикагlа а дукхагlен хилийтара тlалерзадаь керда социалистически декхараш. Уж толамца кхоачашдара де деза гlулакхаш болтадоах. Уж декхараш мишта кхоачашду мероприятеш мишта чакхйоах хьожаш тlахьожам лоаттабе декхарийла ба кулгалхой, партийни профсоюзни организацеш. Хlара болхлочуч керттера хоххар да овсаре къахьегилгех цхьаккха сакхат доацаш продукци арахецилгех.

КПСС XXIV съезда решенеша дегаш гlоадаьхача къахьегамхоша тlаrlеpтта къовсам лоаттабу пятилетка хьалхарча шера плани тlайца социалистически декхарашш толамца кхоачашдара. Арахеца продукци дикагlен дукхагlен хилийтара лоаттабеча къовсама шерра юкъеоза беза рационализатораш, новатораш, изобретателаш. Царна карагlдийнараш сихха производствана юкъехкахьа деза.

Арахеца продукци дикагlа хилийтара дакъере нlсалгlча пятилетка хьалхарча шера плана социалистически декхараш кхоачаш ца деш цхьаккха коллектив хила йиш яц.

Дег тIара баркал

КПСС Центральни Комитето СССР Лакхехьарча Совета Президиумо, СССР Министрий Совето дег тlара баркал оал «Союз—11» яхача космически кемана Лаьттан тlа юха боагlача хана СССР летчикаш-космонавташ Советски Союза Турпал подполковник Добровольский Георгий Тимофеевич, шозза Советски Союза Турпал Волков Владислав Николаевич, Советски Союза Турпал Пацаев Виктор Иванович боарца дувзадена кадам беш кхьхаташ кхахьийтача ерригача партийни, советски, общественни организацешта, предприятей, колхозий, учреждений коллективашта, Советски Союзерча къаьст-къаьстача граждананшта. Хlьта иштта нежарашка йолча марксистско-ленински партей Центральни комитеташта, Социалистически мехкийн кхача пачхаьлкхенийн правительствашта, пачхаьлкхенц тlемех дейтелашта, доазол дахьарча пачхьалкхений дипломатически векалашта, общественни организацешта, къаьсткъаьстача граждананшта.

КПСС ЦЕНТРАЛЬНИ КОМИТЕТ | СССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТА ПРЕЗИДИУМ | СССР МИНИСТРИЙ СОВЕТ

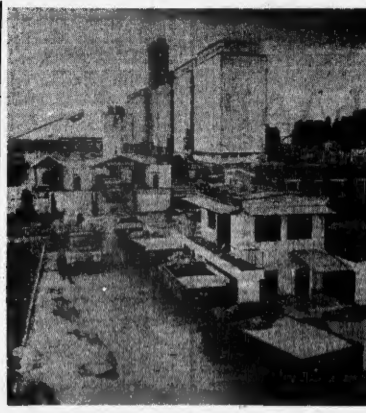

Краснодарски края аларохой тlаrlеpтта къовсам лоаттабу ялат кийчдара пачхаьлкхен план-заказ толамe кхоачашдара. Кубански ялат хьада хе а йоанаш Даьхен амбарашка доаьсадаш латт. Нlсалгlча пятилетка хьалхарча шера пачхаьлкхенга 3 миллиона 715 эзари тони ялат дохка деш даьтад края болхамша.

СУРТА ТlА: Усть-Лабинскерча ялат дlанйдеча пунктe.

Е. ШУЛЕПОВА сурт.
ТАСС фотохроника.

ШОЗЗА ДУКХАГІА

Барзlалгlча пятилетка хоза шу дlадахийтанзар Шелжа район XX партсъезда цlерагlча колхоза къахьегамхоша шурех дукха дашхарел уж продукташ пачхьалкхенга йоахарел шерa плана кхоачаш ца ец. Уж толамаш дахара бахьан да колхозхоша ялье барт болаш къахьегар, доакъар Іалашдара хlара шера бокха теркам тlабохийташ хилар. Хьайбашта тоъал доакъар Іалашдара бepрига низ тlабахийта къахьег колхозхоша укх шера а. Эттара, дикагlа болча хана хьоххар люцерна, хlара гектара тlара юкъера лаьрхlача тхьо центнер чу а доаш. Тlехьаллийтанзар къахьегамхоша буц шоллагlа хьакхa ела дикагlа йола ха а. Эзза даккхалехьа хьекхар ю.

Хlьта цу хана чуэцача люцерна йол хьайбашта шийтта дукха пайдане хlамaш болен къаьстта дика хул.

Дот гlоадоакхаш хилар хьалхара хьунехьам. Хlара гектара тlара ткъо-ткъо центнер чу а доаш кхоачашйер йол Іалашъера шера план.

— Цхьан гlуланe шоллагlчуна новкъарле ергйоанаш вlаштlехьдаьхад оаха укх шера балхаш, — аьрц колхоза председатела ноа. Вахидова. — Иштта, боахама йоли ерригa техника оарцагl а ьахкe, гуpахь дийла ялат чуэца доладаталехьа, цхьара хьекха ьыккхар люцерна.

Хьекхачул тlехьагlа минеральни удобренеш тоссаш хий диллaдаь дика лакхъенай люцерна шоллагlа а. Хlана хьа ца тъовсаш из хьоккхаш ба боахама доакъар Іалашдеча бригада къахьегамхой.

Люцерна хьоккхача, цукан аргlаш деча, къамдолча балхашта тlахьожам лоаттабу кхашка колхоза председатель верте а волаш болча боахама халкьа тlахьожама группа вахалашa. Царна гу хьан мишта болх бу, малагlча метте техника дукхагlа эш, нагахьа сания балха юкъе цхоачамбоацараш нийслойя, уж дlадаха цу сахьате нах оарцагlбоах.

«Лоаша аьча, уйла тlайохийташ, балха конвейера эттара дlанагlча детала теркам беш вlаштlехьбаьккхаб колхозе йол Іалашъера бола.

Иштта доакъара лаьрхlа люцерна-совгlа кеп а ба боахамe дlабяйна. Люцерна аргlаш деш къьстта дика къахьег доаркаш Ахмадовгlар Якаси Курбикаси. Доаркашта юкъе массанел лакхагlа ха цар къахьегама хьоккхамаш. Нагахьа сания ерригача ферма деттача доахайгара шура юкъара барзl бетта план кхоачашъяьале царех хlаране хlанзле ййе бетта плана кхоачашъяй.

Доакъар Іалашдара гlулакх колхозхошта мел лоархlаме хог хьагойт кхы цхьан масало. Йол Іалашъе арабаьннаб пенсионераш а. Царна юкъe ба доакъар Іалашдара балха опыт йоакха йола Михайлов Болат, Эльмурзаев Мухьади, Чумураев Дуда, Юсупхаджиев Іалаудин, Юнусов Тоба, вepргита барзl сет. Кадай лел цар болх бе Іема нулгаш. Хlьта Михайлов Болатен Эльмурзаев Мухьаден аьнах гlаш деча дукха тlехьабут шоай къона новкъостий.

Дика хьоах люцерна трактериста Дашаев Ахьмада. Косилна тlа болх бу хургволча механизатора, Серноводскерча механизаторий школе деша вагlача Лечаев Ильяса. Хlанз дешаш воагlача хана салаlа цlавена боахама йол Іалашъяра новкъостал деш ва из. Цер шийне хlара дийнахь шоай балха нормаш 140—150 процент кхоачашъю.

Дика вlаштlехьдаьхад колхозхошта балха эша хьалаш а. Делкъийга масса хана бlайтa ахача лоаттабу царна. Хlьта балха хьа а цlа а машенашца кхуьл. Цул совгlа массакъа а эша спецбарзкъаш дойтад. Раьза бе колхозхой шоай балхацара материальни безам совбаккхара оттаяча мероприятешта а. Болх чакхбаьнча йол Іалашъеш къахьегача хlaранена цар баьча балхага хьежжа низ боахаш йол лургъя, кхьдераш.

Дукха ха йисанa хlанз колхозхошта кеми люцернен шоллагlа хьакха. «Шоллагlа хьекхача укх шера йол Іалашъяра план 150 процент кхоачашъергья оаха», — йоах колхоза председатела. Хlьта шозлагlа хьекхача, шачул шозза дукхагlа йол Іалашъергья боахама къахьегамхоша.

М. ХАМАТХАНОВ.

ДІАДАХА КХОАЧАМБОАЦАРАШ

Укх деношка Надтеречни района «Верхненаурский» совхоза къахьегамхой чуйхна болх беш боаьх кхашка. Хьинар кхоаш совхоза болхлоша гурахь дийна ялаташ чуэцача. Хlана берригa теркам цу гlулакха тlабахийтаб совхоза къахьегамхоша. Хlанзалехьа 104 гектара тlара 500 тони мукх аьрдаб укхаза. Цхьан гектара тlара юкъера лаьрхlача 25,6 центнер мукх баьннаб.

Ялаташ чуйице дьннача кхешка хьалдаь ца аргlаш латт. Ялатах мукъадьннача лаьттех 110 гектар аьха баьннаб механизаторашa дlакалехьа. Доакъара лаьрхlа хьажиlаш дlаюертйолаш а совхоз гурахь дlаиyе ялаташ чуйнечул тlехьагlа.

Хlане сихдаь чуэцаш латт укхаза дика хьийхьа кlа, 270 гектара тlара кlа чуйице ялнкай совхоз. Хlара гектара тlара юкъера лаьрхlача 23 центнер доал ва, планагlа 16 центнер мара хила ца деза.

Валха тlа хьалха латт комбайнераш Саиев Іалудди, Дударов Дамад, Дашкаев Мовлад, Сапаев Іиса, дийнахь 35—40 тони кlа оврд цар.

Бакъда ялаташ чуэцилга дика вlаштlехьдаькхадале а, кьмдола балхаш ледаре лел совхозе.

Аьрда даьнна ялаташ ший хаинахья дlакхачийта деза элеватораша, ялат дlанйдеча пункташка. Дукха моттигаш нийслу совхоза хьаттара дlакхухьа кlа бlеха хилар бахьан долаш машенаш юха ухийташ «Наурска» элеватора кулгалхоша массехказа аьннад совхоза кулгалхошка бlеха ялат шоаш дlа нйдеш ца хилар. Тlаккха совхоза кулгалхоша машенаш етта ялат дахьийтар Ермоловски элеваторе. Цига а шlаьианзар бlеха ялат. Гаьна нийсаца кха хина машений колонна юхаерзa ецаш хилар Ермоловски элеваторера а. Херцахьа цхьаъаш кхухьаш ха а ца йоаеш, вlаштlехьдаккха деза совхоза хьатта хьаккхухьаш дола ялат цlендара укхаза шин сменагlа болх белга. Из гlулакх сихагlа кхоачаш ца дича хlана хургдаш. Хьиттара балхаш мел лолерах из хlаьа доацаш я укхаза «Чечингстройтранс» объединенеррa командировкагlа яхиа 15 машен. Дика тоаьхан кхашкаре станаш а, ялате склдаш я. Дlадахача шера керда дьалъаьча склада тхов ладар чу ухаш хилтарах фуна дита ялат дошедеш моттиг нийсъелар. Складера аре а кхухьаш докъаде дийзар из.

Хlанз а тоабаьбац совхоза склада тхов. Тlайша лакха социалистически декхарашш толамца кхоачашдара сихха дlадаха деза уж кхоачамбоацараш. Уж балхаш кхоачашдара болхлой оарцагlбаха декхарийла ба совхоза директор ноа. Таймасханова совхоза парторганизаце секретарь ноа. Хаммурадова.

Б. ШАКРИЕВ.

1971-ЧА ШЕРА 18 ИЮЛЕ ПАЧХАЬЛКХЕНГА ХЬАЙБАЙ ПРОДУКТАШ ЙОХКАРА ШЕРА ПЛАН КХОАЧАШЪЯРАХ ЙОЛА СВОДКА

(проценташа)

	Дулх	шура	фуаш	тха
Ачхой-Мартана	52	63	75	99,0
Ведена	30	—	107	58
Грозненски	31	34	67	97
Гудермески	43	59	105	110
Малгlабека	45	62	189	90
Надтеречни	43	62	105	109
Наьсарен	35	55	101	109
Наурски	35	64	92	99,7
Ножай-Юрта	43	—	101	77
Советски	33	—	103	66
Сунженски	60	54	74	85
Урус-Мартана	48	55	67	63
Шаьла	53	62	77	129
Шелковской	41	60	120	105
г. Грозный	25	50	—	—
Ерригача республике	42	57	74	102

СССР ХАЛКЪИЙ ПХЕЛАГІЧА АХКАНАРЧА СПАРТАКИАДЕ ДАКЪА ЛОАЦАРАШКА

Деза новкъостий!

Советски Союза Коммунистически парте Центральни Комитето, СССР Союза Лакхехьарча Совета Президиумо, СССР Министрий Совето дег тlара мовршал дайт СССР халкъий пхелагlча ахканарча Спартакиаде дакъа лоацарашка, ерригача советски физкультурникашкеи спортсменашкеи, физкультурни организацей болхлошка, цар керда доккхий толамаш дахар лов физически культурен спорти дегlаккхувлача, вай Даьхен низ дlахо чlоагlдеча.

Советски физически культура — вай мехкарча вежарашха долча халкъий спортивни таланташ тоаллар дола къьыгта тешал. Советски наха кхетам балара гlулакха лоархlаме социальни фактор а хиннь дlаэттай из, чlоагlа пайда эцаш я уникцlено лоаарa, къахьегама овсарде лакхъяра, къахьегамхоша кхетамца саllоlилга вlаштlехьдаккхара.

СССР халкъий пхелагlа Спартакиада — мехка культурни вахарера йоккха событи. Советски физкультурни болама карагlдьннарашка бокъонца хьажар хилар Спартакиадах, цунна юкъе дакъа лаьцна 44 миллион совгlча болхлоша, колхозхоша интеллигенце, деша багlача кагирхоша. Цо дукха хьагучаьхай йоккха говзал гайтача спортсменай керда цlераш.

КПСС XXIV съезда решенеша керда торонаш хьаелл физически культурен спортен массови тайпаш дегlадоаладара. Нlсалгlча пятилетка дика шерлургья физически болама материальни база. Хlьта цу тайпара вlаштlехьдаккхарга советски наьха физически культурен спорте дlлаерна бола безам боjа кхоачамбоара оаха хьалаш.

Советски Союза Коммунистически парте Центральни Комитето, СССР Союза Лакхехьарча Совета Президиумо, СССР Министрий Совето дlакхайкаду, мехка спортивни организацей болхлойи спортсменашни дlахо а физически культура бертгlала дерригача халкъа юкъара гlулакх хилийта, городашкеи юрташкеи бахача наьха хlара денначa вахара из чlоагlа юкъедахаьа, къахьтам дукхабезаргболаш, деналу къонахчаа долаш, хьаштдолча хана вай сийлахь-боккха Даймохк лорабе дlаотта кийча хургболаш советски нах кьалхкхобар дукха кхе а йоккхагlча масштабе пайда эцийта гlертаргболах шоаш дег тайна хилар.

Физкультурникаши спортсменаши, спортивни результаташ лакхъе, Европа дуьне чемпионаташка спортивни лоазарашка керда котаlонаш яха, лакха айбе лелее советски спорта байракх!

Хоастам хилба сийлахь-доккхача советски халкъа, коммунизм хьалъеш доаллачоа!

Даьхьал хийла вай ина бола социалистически даьхе — Советски Социалистически Республикий Союз!

Хрдстам хилба Советски Союза Коммунистически партена, вай ерригa котаlонаш яхара дегаш урауттадечоа а уж йоаллига вlаштlехьдоаккхачоа а!

КПСС ЦЕНТРАЛЬНИ КОМИТЕТ | СССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТА ПРЕЗИДИУМ | СССР МИНИСТРИЯ СОВЕТ

КПСС ЦЕНТРАЛЬНИ КОМИТЕТЕ, СССР МИНИСТРИЙ СОВЕТЕ, ВЦСПС-е

КПСС Центральни Комитетои СССР Министрий Советои тlайнийца «1971—1975 шерашка машиннаькъа транспорт дегlайоалаярах», «Промышленни машиннаькъа транспорта болх тоабарах» дола соцамаш. ВЦСПС-ица цхьана тlайнийцаб «Машиннаькъа транспортен метрополитенийн юккъера алапи доагlача болхлошта а тlулаккерча наха а луш долча алапе кlезагагlа бола боарам лакхбарах, ставкаш а окладаш а лакхъярах, машиннаькъа транспортера кадраш балхара хlа ца ухийташ соцаярахи гlулаккхех» бола соцам.

Мухь дlа-юла кхахьара даькъера лакхлуш дола халкъа боахамен бахача наьхен хьашташ кхоачашдара машиннаькъа транспорт дlахо а технически кийчъе лерхlаш КПСС Центральни Комитетои СССР Министрий Советои чlоагlдир Іилманен техникаиен эггара кердагlа карагlдьннараш, лелаш йолча состава эттара прогрессивни тайпаш, машенаши механизмаши керттерча производственни процессашта комплексни механизаци автоматизаци яра эггара дикагlа йола процессаш шерра юкъейоалаяра, йолаш йола резерваш гучаяхарен царех пайда эцаран тарда тlа. Машиннаькъа транспорта материально-технически база дегlайоалаяра де деза гlулакхаш КПСС ЦК-аи СССР Министрий Советеи соцама тlа оттаьй 1971—1975 шерашка керда машиннаькъа линеш, шоллагlдола накъаш, автоматически блокировкаи диспетчерски централизацей устройстваш болх бе йолайлийтара, машиннаькъашта электрификаци яра заданеш.

Машиннаькъа транспорта 420—430 эзар мухь кхухьа магистральни вагон, 16 эзар пассажирски вагон, 6 эзар гаргга магистральни тепловозий секци, 2 эзар электровоз, 3 эзар маневрови тепловоз, 7,8 миллион тоннал кlезагагlа йоаш рельсаш яла лерхl.

Машиннаькъий Министерстванен транспортни гlишлош еча Министерстванен оттаьй машиннаькъа станцешта уалешта реконструкци яра, машиннаькъий мухь боахам дегlабоалабара, Москве, Ленинграде, Киеве, горадe, дукхача кхыча городашка машиннаькъа вычислительни центраш кхоара, лелаш йолча состава ремонт ярен запасной оатхалаш хьаяреи. Хlьта иштта машиннаькъахошта чубаха цlенош, школаш, берий учрежденеш, больницаш хьалъяра заданеш.

Керда термически обработка яь рельсаш болх беш долча машинновкъа яхкара, хоттанза болаш никъ, зашкабетона шпалаш тlарен аьтача магlан тlарен керттера накъаш дlахьагlа хилийтара чотах наькъа лакхера тlехе чlоагlъеш доккхий балхаш да лерхl.

Машиннаькъий Министерствана тlахиллад машиннаькъа транспорта чурча резервех кхи а дикагlа пайда эарца, къаьстта аьтча, поездаш сихагlа леладтеш дозала лакхдара, вагоний оборот сахьяра, уж ьаоса лелилга кlезигдара, хlьта иштта маршрутни мухьаш дlа-юха кхахьара боарам лакхбара хьаккехьара дукхха гlулакхаш дар.

Мухь дlакхухьийтачеи мухь дlайбечеи Министерствашта, союзни республикий Министрий Советашта, СССР машиннаькъий Министерствана, Госснаба, СССР Госплане тlадиллад машиннаькъа транспорте соаден гаьна, цаl шоллагlйоа дукъала, кхьдола рационални доаца мухьаш дlа-юха кхухьилга дlадоаккхаргдола гlулакхаш оттахара уж кхоачашдара.

Цунца цхьана лелаш йолча составах дlахо а дикагlа пайда эца лерхlаш мухь дlакхухьийтачеи мухь дlайбечеи Министерствашна а ведомствашна а, хlьта иштта союзни республикий Министрий Советаша, машиннаькъий Министерствас шоашта тlаэц мухь хlаботташи мухь тlера Іобоаккхаши вагонаш кlезагагlа лоаттаяра, кlирагlа доагlача деррига денношка мухь ший хан-ханнакьа лоаттабара, машиннаькъа стан-

ЯХЬЕ ХЬАЛХА ЛАТТАРАШ

«Грознефть» объединене тохкама бурув тохаче конторе къаьстта дика хьахьегаш я укх шера бурувдетта мастер А. Ситников керте латта бригада № 25 йолча скважина 1500 метр бурув а тоха йорхl бетта план тlехкхоачашъяй цо. Къаьстта дика къахьегаш ба цига бурувдеттар, коммунист Атаев Магомед, Киреев Иван, бурувдеттачун гlоача Пашаев Алхазур, кхыбараш.

* * *

Октябрьски революце орден лелаеча «Старогрознефть» НГДУ района инженерно-диспетчерски службай коллективашта юкъе хьалха латтачарех я Г. В. Шамилев керте латтача служба коллектив. Шера планал совгlа 7300 тони мехкадьтте дакха социалистически декхараш тlайцад цо. Уж декхараш тlехкхоачашдеш хьайоагlа из. Хlандарахьа планал совгlа служба мехкадьттахоша даьккхад 6300 тони «Іаьржа доцув», из хул социалистически декхарех ах шера даккха лаьрхlачул 2 эзар тони дукхагlа.

Белгальяьнна дика къахьег цига укх шера мастераш Л. Ф. Брежнева М. И. Спирина керте латтачa бригадаша, операторашa С. Батаева, Н. Дубинцевас, С. Лимоньясс, кхы дукххачар а.

М. ЛЕВИН.

ХАНАЛ ХЬАЛХА

Нlсалгlча пятилетка хьалхарча шера плана ханал хьалха кхоачашъяра социалистически дош даьннача цехашта юкъе хьалхара моттиг лаьцнай А. И. Ковалевас кулгалдеча хlамаш тегача шоллагlча цеха коллективо. Товарни продукци арахецара 7 бетта плана ханал ах бутт хьалха 15-ча июле кхоачашъяй цо. Укх юкъейисача хана тlабоагlача бетта чотах цо тегайьа деша даха хьоссача берийн школьникийн 24 эзар совгlа коч.

Уж къахьегама толамаш доаьхача дика болх баьб мастераш Г. Е. Прохорова, В. И. Марина керте латтача участкий хlамаш тегарий коллективаша. Цар кхы а хьалха кхоачашъяй товарни продукци арахецара йорхl бетта задани.

Б. ДОТМАРЗИЕВ.

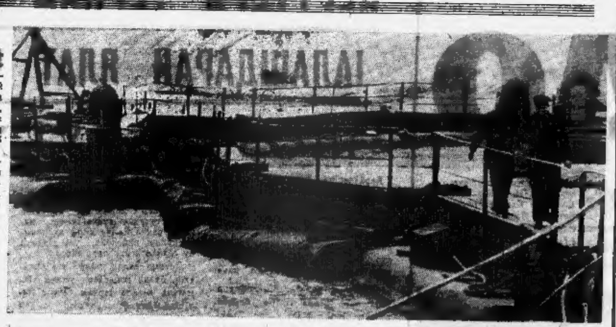

ДНЕПРОПЕТРОВСКИ ОБЛАСТЬ. Эгаре хиэмара куйбышев бенна чувеззий «Днепр-Донбасс» хӀэча кердача канала хий хьахздача керттерча гӀирса ларда чу. Днепропетровски, Харьковски, Донецки — кхаь областе гӀолле чекхдаьгда из канал. Цуй дӀоххал — 264 километр, шорал — [illegible] метр.

Низ болча насосаша хӀара секунде днепровски хьарсам чура 1200 кубометр хий доттаргда цу чу. Канал доккхача керттера балхаш гидромеханизаце методегӀа ду. Канал гӀортдолча нахьежа тӀа хӀинзас а болх беш массеха земснаряд я.

СУРТА ТӀА: «Днепр — Донбасс» канал доккхача участкех цаӀ.

А. ЗАПАРА сурт,
ТАСС фотохроника.

СМЕНА ДИКА ЧАКХЪЯЬЛАР

РЕПОРТАЖ

Цакъдта юкъе эгаре низ болчарӀа ярах в Грозненски химически комбинатера № 109-110 йола цех. Цо хӀара шу массааа двоп дикагӀа а дукхагӀа а аракец синтетически спирти полиэтилени дакхара эша бедал — газ—этилен. Тахан сай репортаж ю ас цу цеха «В» хэача сменера.

Контрольно - измерительни приборашна хьаьжча пульте да тхо. Смене начальник Владимир Кузьмич Пологаев телефонни трубка тӀа ӀотӀаенйза хьамаьл дац ца, бе безача балка задани дац ее из.

— Алло! Дьяне! ЯхалагӀа шинъ компрессор болх бе йолехийта. № 7 йолча цехо кхочамхилла продукци доаттаьц цезашта. Ноябьсктсп де деза.

— Магаргда, тхьа мерт ялланьа пирогаз кхо тоьн дукхагӀа кульйтаргьа, — шин ду боккагӀолча машиниста.

Цунна тӀехьа звонок хоа вал йоккхача фракцей колонней отделене КИП управлене щита тӀа. Укхаза воккагӀволча аппаратчикага, коммунистически къахьегаме ударникага, коммунистага Анатолий Кондратьевич Стремилого № 53 йолча колонна режимаго дика хьожаш хилалахь, аьнна указани кхоач. Цу колоннага гӀоле чекхьаьлча мара пирогаз кхочаргъяц газ екъэча керттерча узле. Цига хьаю цох дӀахо продукци някхарена йола продукт-этилен. Бакъде на де йиш яц 30 градусега кхочаш шелал ца ялча. ХӀьета из шелал хьаю низ болча нехослонаци турбокомпрессоре. Машинистийн тӀехьара зерими кхоач ахсна начальникагара Пологаевгара.

Пологаев начальник волча смена хӀара бетта тӀехьхочашьно производственни задани, продукци гетгара дика арахоц.

Управлена керттарча пульта аппаратчика чӀоагӀа таркам тӀебахийтаб приборашна хьахьокхарашта. Толстоноженко Валентинан соагӀа укхаза болх беш ба опыт йола, шоай гӀугакх дика доаза аппаратчикаш а. ХӀьета вала ГПТУ-1 йолчара она практикантия мара яц. НагахЬа сенна технологически режим лелаача хӀама хуле, Валяна невкъостал ду боккхагӀболча аппаратчикаше, укхаза 18 шера болх баьча Жуковв Екатерина Ермоиевнас, Кизина Татьянас, Колебухова Любас.

№ 21 йолча колонна прибора наименора дӀагӀайда Толстоноженко Валентина, цо а хьоалдеша, эгилан дукхагӀа дӀакац цу спирта гидротаце цаха.

— Коллектив массааа а тӀехкхочавьна производственни заданеш, — йоах цеха начальника, коммуниста Петр Иванович Вергеев. Масала, 12 дй хьалкагӀа кхочашдина ас шера план. Из ахчачашъеш 57 эзар сома мельна бедали гидроресурсаш кхойр.

ЧанхӀола къахьегама вахта. Аппаратчикаша шоай болхь журнале тӀа итогаш дӀаязъю, смене начальника дӀайоазийт уж. Владимир Кузьмича репорт лу командиста диспетчера:

— Пламан соагӀа массаш тена этилен хьаоцай. Ерригача узлаша, аппаратуша, агрегатуша, оборудоване норттӀа йола бор. Болха тӀа гӀойт доложи дӀайша хинна дац.

С. ХУТАЕВ.

Тха литейщикаш

Тха заводе эгара «халагӀа» лоархӀаш я тха литейщи цех. Цуй цӀеро хьахойт из-м. Аьцк доала а деш кудина кеппетташ хӀамаш хьацц да тхо. ХӀьета хоаш из дий метала доаладе мел йӀоякал, мел низ эш. Эзар градусал тӀехьалх дьцк кхехкача хана аь чура йӀоахал.

Цудукъа йӀайхе, са дикьа хул тхо а. ТӀаккъа цу тӀа тхьа къахьегамо йӀоахал а хьатӀехийтача тхо. Халонна мел дуззал отташ да ха хала дац.

Духьалъотта а отт тхо-м. Тешал ер ла. Завод болх бе йолалча денз тӀехьа ца юсаш хьейоагӀа тха цех, дикача къахьегамӀ толамашца дӀайеза цун коллектив. ХӀинз кхы а совдаьннаД литейщикий хьинар, хӀана хьалха говзал, опыт лакхъеннай цар, тӀехьтӀехьагӀа шоай дехкар дикагӀа доаз.

Масала, йоккхача городашкарча Тхьяр сание йолча заводашка а дукха мийслургбаш тха прессовщика Борова Дугурхан сание хьинар, кулга говзал йола болхнай. 5 шу да цо укхаза болх бу, цхи шу да из ниъ шера боккхагӀбарий, дикагӀа балха говзал йолча кулгашка хьежа, церга цо ладугӀа. ХӀана ше йода из ший цу халача професс новкъа. Ше дьича а шийса хургдаш: кунна тӀехьа а ба тхьовра хьмчар из Ӏомаен спина, цо Ӏомабеш нунгара дьохкам вашш бола эӀамагӀий.

Иштта ший професси Ӏомаш а из езенна а я штамповщица Цуроева Мадинат а. Цо болх беча кхана цуй хулгашка ца хьежачоа боккъонна йовзаргьяц из къахьегамхо. Цо ший сменни нормаш 130—140 процент кхочашъю.

ДикагӀбарий цӀераш ца хьахача дизза хетац селаш дола дош а. Цудукъа кхы а бувцаргба аз тхоай цехера толеммагӀа бараш. Уж ба штампсвщиквй бригадир Цороев Махьмад, прессовщица Аушева Дугурхан, штамповщица Стародубцева Татьяна. Татьяна цхьа-шш дош ала лоа. Ялх бутт мара бац из тха цехе оан. ХӀьета а цу дикагӀбарий мугӀарашта юкъе я из. Сиха Ӏомайир, сиха овзелар цунна ший професси. Дог хӀанйра заводаца, ший литейщика коллективаца. Мала вар хьо иштта ловцача хана балхаца хьаххашта яьккар, аьнна хьаттача ше эгара хьалха къахьегама наькъа тӀа яьккхача мастера Трифонов Бориса, слесаре Аушев Махьмада, вай лакхехьа йийнача прессовщицай Боров Дугурхана, кхыбарий цӀераш йоах цо. Керда оаг коллектив хьечусавр доккха хӀама лоархӀ сана, хӀана аьлча коллектив чӀоагӀа хиларга хьежжа мара балхах а ка ялац. ХӀьета тха професси къаьстта халагӀарах лоархӀаш на йий.

Укх шера хьалхарча ялх бетта задани тӀехкхочашъьой тха коллектив. Тха цехо хьаеттани цхьаккха производственни участок яц ерригача тха заводе, оаха кьаю оттхалаш массанна эше а. Тха заводе хьа а еш довзол дехьарча мехкашка а иштта вай мехка дукхача моттигашка а дӀакхоачача сверлильни машинкех йоккха эгара хозагӀа йола кӀайча аьшка оттхалаш сахе хьеш а.

А. ДЖАНДИГОВ,
Назранерча Ахриева цӀерагӀа завода литейни цеха начальника заместитель.

АЗЕРБАЙДЖАНСКИ ССР. «Хазар-401» яха керда транзисторни радиоприемник арахеца йолаеннай Бакински радиозавод. КБС-0,5 яхача шин батарей тел цунна питани.

Укх шера «Хазар-401» аха 150 эзар транзистораш аракецарган предприяте.

СУРТА ТӀА: «Хазар» нийсьеш воалл производство хьалха латта Зюбов Курбан.

Н. ИГНАТЬЕВА сурт,
ТАСС фотохроника.

ТОАБЕ ТРАНСПОРТА БОЛХ

ДӀахьача отчетно - хоржамий партийни собраниешка, районий, города партийни конференцешка цӀенхаштта критика йир города пассажирски автотранспорта предприятешта. ХӀана аьлча пассажираш дӀа-юха кхувлара йолча транспортах кхоачамхилац.

— Укх тӀехьарча хана цхьадола кхоачамбоацараш дӀа а даьха транспорта болх тоабара цхьайола организационно - технически мероприятеш чакхьаьхай ПАП-1, ПАП-2 партийни организацей кулгалхоша. Транспорте болх иштта бу дийлах партийни бюро а партийни болхлойи собраниешка а. Цига кхоачамбоацараш гуча а доахаш пассажираш дӀа-юха кхувлара гӀулакх тоадара де дезар белгалдаьккхад. Цхьабакъда, техкачуд тӀехьагӀа гучадаьнад транспорта болх чӀоагӀа тоабе безаш хилар:

Партийни организацеша, боахама кулгалхоша хӀанз а тӀехь города транспорта болх лертӀа вӀаштӀехь ца баккхарах пассажираш дӀа-юха кхувлилга во лел. Трамвайни поездаш ца тоъар баьхан лолаш графикагӀа лелац трамвайш. Цудукъа ӀуйрӀйнен сайрийнен тӀаьк аьле йизе хул вагонаш. ТӀаккха балхара хинпахьа цӀа а кхаьча салаӀа, паргӀатбоала йиш хилац дукхачар. Балха тӀехьабувлаш а моттигаш нийслу.

Каст-каста трамвайш йох, автобусаша эвареш ю. Къаьстта транспортацара болх тоа ца бича баргбоацаш ба ПАП-2 (директор А. П. Строев), № 1436 йола автоколонна. Укх тӀехьарча хьа 25 керда автобус еннаяне а кхы дикагӀа хьал дац ПАП-1 (директор С. Ю. Аушев). Нагахьсанна соахк ца еш йиса рейс 171387 яле укх шера 5 бетта ца еш йиса рейс 89329 я. Цудукъа пассажираш дӀа-юха кхувлара план кхоачашйинаар цар. Цу предприятеша маршрутагӀа йоагӀа автобусаш аракевийтац, къаьстта а ПАП-1. Духхьал байпача пхе бетта 57 жалоба еннай цу предприятена.

Цу транспортни боахаме болх ритмично ца лелара баххьан балхара дукха нах дӀабувлар да. Берригга болх бераш 957 саг мара воацача соахк шера моттед керда бараш хьа а эцаш 403 саг балхард дӀаваьлар. Цудукъа даим болх беш кадраш ца хиларах техническн во дзал ду машенашта.

ЦӀенхашта тоабе безаш ба ПАП-2 болх а. Соахк 960 автобус ехар нига. Пулакх кхы дикагӀа лелаш укх шера а, пассажирски балха юкъера кхоачамбоацараш дӀалахара сарцагӀдьлац Нохч-ГӀалгӀай транспортни управлене кулгалхой а.

КПСС Старопромысловски, Заводской, Ленински райкомаша, цахха йийцача предприятей партагранизацеша болх тоабара дешайка хьажа а хьежа доагӀача тайпара тьадехац боахамий кулгалхошкара. ЛертӀа хьажац цу гӀулакхага Грозненски горисполком а. Цхьабакъда, транспорта болх тоа ца бича-м баргбац!

М. ПЛЮЩ.

«СЕРДАЛО»

2-гӀа оагӀо, 10 июль, 1971 шу.

КЪАХЬЕГАМА ВАХТЕ

ЙӀолагӀча пятилетка хьалхарча шера план хаьал хьалха кхоачашъяра къахьегама вахте эттача «Сунжанефть» мехкадьттех газах йоахача управлене коллектив во тӀехьхочашъйай керттерча технико - экономически хьокхамий ах шера план. Продукци реализаци яра ялх бетта план 101,7 процент кхоачашъьай мехкдаьттахоша, задане соагӀа цар даьккхад 10339 тонн «Ӏаьржа доьцу», 6 бӀаь эзар кубически метр газ Мехкдаьттагаш газагех дӀабода мах лохбарах укх шера пачтахьалхенна кхедаьд 60 эзар сом.

Хьалдара моттиг лелачарех я Н. Н. Холепов керте латтача районни инженерно - диспетчерски служба коллектив. Цо шоллагӀча ах шера чотах даьккхад 8600 тонн мехкадьтта, хӀьета газ — 500 эзар соагӀа кубически метр.

Хьинаре къахьегаш я укх шера П. В. Еремеев керте латтача районни инженерно - диспетчерски служба коллектив а. Мехкдаьттех гази лакхарал соагӀа дукха балхаш дьд цо малгобекски бурутохара управлене эксплуатаце хьаенача харбижни № 11 яхача скважина тӀайода турбопровод юллача. Турбопровод хаьал хьалха цар йилла лаьхар бахьан долаш вежаранха йолча Черсий-Балкхароера мехкдаьтта хьалха доладелар. Кхаь республике, Нохч-ГӀалгӀай АССР-ре, Къилбаседа-ХӀирийн Черсий-Балкхаройн республикашка мехкдаьтта доахк «Сунжанефть» НГДУ мехкдаьттанаш.

Тхьесга километр йӀаьха йола турбопровод юллача белгалбаьнна дика къахьийгар мехкдаьтта доаккхача операторааша Г. Н. Вычкова, С. Ч. Зандуллаева, С. А. Кочесова, Г. М. Емельянова, В. Г. Пучерова, кхы дукхачар.

Ах шера план хаьал хьалха кхоачашъеча хьинаре дакъа лаьцар скважинашта капитальни ремонт ечача цеха болхлоша а. 16 скважинана капитальни ремонт йир цар. ХӀьета цар капитальни ремонт яьча скважинашкара хӀанзалехьа даьккха мехкадьтта 53,2 эзар тонн да, шера даккха дезаш хиннар 92,2 эзар тонн мара доацача. Къаьстта дика къахьегарца белгалъяьнна я цига В. П. Вилкони Х. Аушеви керте латта бригадаш.

Тха управлене болхлоша чӀоагӀа къоасам лоаттабу материалаш, электроэнерги кхоара тӀехьа. Укх шера кхоъвй 630 эзар киловатт-сахьат электроэнерги.

Уж толамаш доахача дикка дакъа лаьцар управлене рационализатораша а. Цар кийча а яь производствана юкъейихьай пачхьалхенна 33 эзар сом шера пайда беш йола 30 рационализаторски предложени. ДикагӀболча рационализаторех лоархӀаш ва мехкдьтта тӀоакашта низ тӀалоаттабеча цеха воккхагӀвола инженер В. М. Гуров, электромонтажни цеха токарь Н. Г. Разулаев, гӀишлой-монтажни участка болхлой пов. Мак, Рыбалко, кхы дукхха бараш а.

КарагӀдьнначох кхоачамбаьлеш самал яц мехкадьтгахой. Цар тӀагӀертта къоасам лоаттабу шоллагӀча ах шера план хаьал хьалха кхоачашъяра.

С. БЫКАДОРОВ,
«Сунжанефть» НГДУ нортера экономист.

КПСС ЦЕНТРАЛЬНИ КОМИТЕТЕ, СССР МИНИСТРИЙ СОВЕТЕ, ВЦСПС-е

(Диссиплина. Дерша 1-ча оагӀо тӀа).

[illegible] форданий хиний партӀашкара мухьаш шоай хан[illegible] дӀадахьийтара дӀахо а кхы тӀа гӀулакхаш делга.

Машенаш еча министерствашта тӀадиллад 1971—1975 шерашка наькъашкара, мухь тӀаботтен тӀера Ӏобоахен, хӀьета иштта кхыдола хала балхаш кхоачашдара машеннаькъа транспорта луш долча электровозий, тепловозий, мухь ккухьачен пассажирски вагоний, подъемно - транспортни оборудованей механизаце средствей технически боарам дикал тешаме хилар лакхделга Ӏалашдергдола гӀулакхаш делга.

Промышлении машеннаькъа транспорта болх тоабарах болча соцам тӀа йоах СССР министерствай ведомствай, союзни республикай Министрий Советий эгара лоархӀамегӀера декхар да промышлении машеннаькъа транспорта технически реконструкци сихъяри керттерча даькъе Ӏанара тига электрически тепловозничунца хувцара, специализированни вагонаша промышлении машеннаькъа транспорт Ӏалашъяра, наькъа боахама низ лакхбара, мухь тӀаботтача - тӀера Ӏобоаккхача а наькъашта ремонт еча балхаш тӀа а хала физически къахьегамга дӀадаккхара эшача машенийн механизмайн комплекс юкъейоалара, контейнерашцен пакеташцен мухьаш дӀа-юха кхухьилга массота шордара ларда тӀа цун эффективность лакхъяри.

Из де лерхӀаш промышлении машеннаькъа транспорта дала лерхӀ керда низ бола тепловозаш, электровозаш, мухь кхухьа магистральни вагонаш, хӀьета иштта лаьрххӀа йола лела состав, кхийола технически средствашн механизмаш.

СССР Министерствашта ведомствашта, хӀьета иштта союзни республикай Министрий Советашта тӀадулл промышлении машеннаькъа транспорте дола кхоачамбоацараш дӀададара гӀулакхаш кхоачашдара а. 1972 шера денз дӀадоладаь, планаш тӀа промышлении машеннаькъа транспорт дӀахо кхы а технически кийчъяре хьадде йола заданеш а уттаеш цунна реконструкци яра деша уттадара къаьстта йола раздел къоастара а декхар.

СССР Госстройна тӀадиллад союзни республикай Министрий Советаша, СССР министерствашца, ведомствашца дакъа а лоацаш промышлении транспорт комплексно дегӀайара керттера лостамаш, хӀьета иштта мехке керттерча районашка предприятей, гӀишлой, организацей транспорт комп[illegible] боахара [illegible] схема оттадара.

Соцам тӀа чӀоагӀдаь 1971—1975 шерашка кӀорга промышленность, энергетикан электрификацен, Ӏаьржачен бос болчен металлурге, гӀишлош еча материалий промышленность, хьуни даьккхаш хӀамаш ечен промышленность, РСФСР автомобильни транспорта министерства, доакъой юкъарча вӀашагӀтеча транспортни боахамий промышлении машеннаькъа транспорт дегӀайоаларош кхы а технически кийчъярах де деза гӀулакхаш.

СССР Госплана тӀадиллад 1971—1975 шерашка СССР халкъа боахам дегӀайоалабара пхешера плана проекта тӀа а шерашта йолча планаш тӀа а укх соцам тӀа белгалдаьхча гӀулакхаш кхоачашдара эшаш еш йоаца лелаш йола состав, материалаш, машенаш, механизмаш хьаелгеи лулгеи лархӀар.

СССР Министрий Совета Ӏилмай техникан хьаькъера Пачхьалхен комитет декхарийла а Ӏилма-техника балхий координационни планаш тӀа транспорта прогрессивни тайпаш лелаш йолча состава, конструкцей комплексаца лакха балха оасарле йола, хала кулгашца къахьегилга дӀайоаккха мухь тӀаботта-тӀера Ӏобоаккха системаш дегӀайоалелга юкъеххахьа.

Машеннаькъий Министерствана тӀадиллад промышлении машеннаькъа транспорта технически новкъостал делга, къаьстта аьлча, лелача состава наькъий машенашта, краншта, кхыча механизмашта ремонт еча, хӀьета иштта промышлении машеннаькъа транспорта хьашташ кхоачашдара машеннаькъий парнера вагонаша ремонт яь яьнна рельсаш Ӏалашъе а.

Халкъа боахамен бахача наьхен мухь дӀа-юха кхахьара хьашташ хаддаьза а дизза а кхоачашделга Ӏалашдара машеннаькъа транспорта болх тоабара гӀулакха боккха лоархӀам а беш. КПСС ЦК-аси СССР Министрий Советой Союзни республикай Компартей ЦК-ши, парте крайкомаши обкомаши, союзни а автономни а республикай Министрий Советаш, крайисполкомаши облисполкомаши декхарийла цай кхы а машеннаькъа технически кийчдарег цар мухь яхахьара а пропускной а способность лакхъяреи задане кхоачашъяра гӀулакхий хьалега хаддаьза хьежа, хӀьета иштта промышлении машеннаькъа транспорт дегӀайоаларо, цун технически средствай дикагӀа пайда эцара, транспортни затраташ кӀезигъ[illegible] [illegible] хадд[illegible] тӀехьожай доаттабелга Ӏалашде а.

КПСС ЦК-ан СССР Министрий Совети теш, КПСС XXIV съезда исторически решенеш кхоачашъеш, мехка машеннаькъахоша партийни организацей хьалхленца машеннаькъа транспорт кхы а лакхъяра берригӑ шоай низ дӀалургхиларахи халгӀа боахамен бахача наьхен мухь дӀа-юха кхахьара хьашташ кхы а диззагӀа кхоачашдергхиларахи.

КПСС ЦК, СССР Министрий Совета ВЦСПС соцам тӀа лаьрхӀад машеннаькъа транспорта, хӀьета иштта метрополитени а йоккъера алапи доагӀача болхлойн гӀулакхерта наьхен (доххаш латтача машеннаькъий хапиэ йолча эксплуатаце отделеней болхлой юкъе а боаш) алапе эгара лехера боарам лакхбе а ставкаш окладаши лакхъе а. Цу тӀа кхы тӀа а машеннаькъий къахьегама хьелаш эгара халагӀа долча цхьацца йолча участкай болхлошта лакхъяь тарифни ставкаш должностни окладаши оттаю.

Локомотиван бригадий болхлошта тига цаӀ, а массехк тайпа локомотиваш лелаяра бокъонаш хиларга хьежжа квалификацие классагӀа хӀара бетта йола надбавкаш тӀатох.

ХӀара шера кхы тӀа отпускаш тела оттадаьд машеннаькъа транспорта предприятешка эксплуатационни балха тӀа болча болхлошта дьаш предприяте хаддаьза болх беш цар йолча хаката хьежжа.

Магистральни машеннаькъий дикагӀболча поездий составителашта осмотрщикашта — ремонтникашта «Поездаш вӀашагӀъеххара мастерн» «I-ча классе вагоний осмотрщик-ремонтник» яха цӀераш тергйолаш кыйдоладу из цӀи йолча наха хӀара бетта алапе тӀа надбавкаш а тергйолаш.

Къахьегама эгара халагӀа хьелаш долча машеннаькъий къаьстта йолча участкашка балха боккъолча машеннаькъа транспорта предприятей болхлошта лаккхача боарамашка цхьан хеннера пособеш дала оттаьд.

КПСС ЦК-а, СССР Министрий Совето, ВЦСПС-а лерхӀ машеннаькъа транспортни метрополитени болхлошта доагӀа алапии материальни стимулировании лакхъяро машеннаькъий пропускной мухь кхахьарен способность резервех пайда эцилга тоадара, керда техника юкъейоалаелга сихдара, къахьегамй оасарле лакхъяра, хӀьета иштта пассажирашта деш долу гӀулакх тоадара новкъостал дергдолаш.

ТӀЕХЬАБУСАРАШ ХИЛА ЙИШ ЯЦ

АЙДЕ ХЬИНАР

Республика гӀишлошъяраша, КПСС XXIV-ча съезда исторически решенеша дог ура а оттадаь, шоашта могаш доле дакъа лоац Нохч-ГӀалгӀайчен халкъа боахам дегӀабоалабенэ юкъе. Подрядни балхий ах шера план 104 процент кхоачашъяь, шоай низашца гӀишлош хьалъяра план 109 процент кхоачашъяь. ГӀишлойьераша хьалдаь а дахьа дӀаденнад 63 эзар квадратни метр соагӀа наха чубаха цӀенош.

ДӀадахача шерашка а сание «Чечингушавтострой» треста гӀишлошъеча Управлене (начальник нов. Клюкин) коллектив дикагӀа толамаш даьхад. 18 квартале карара ца йоалийташ лелаю цо карара-нара тела цӀе Байракх, ялхазлагӀа СССР Министрий Совета и ВЦСПС-ен Ше Байракх. Подрядни балхий хьалхарча ах шера план а тӀехкхочашъяьй, планал соагӀа 3 эзар квадратни метр наха чубаха цӀенош хьалдаь а дахьа дӀаденнад.

Болх дика бу «Чечингсельстрой» тресто (управляющи нов. Исмаилов), дикка тоабаьб ший болх «Чечингазстрой» тресто в (управляюши нов. Экажев).

Из цӀета даь а гӀишлош хьалъеш кхоачамбоацараш а да. Ерригга республика хьанийцача ах шера йода капитальни вложений план 86 процент мара кхочашъяьяц, гӀишлош хьалъяра балхий боарам — 85 процент. Кхоачаш ца деш дисар планагӀа доагӀа 10 миллион сома мехка гаргга балхаш.

Хозспособна кхоачашду боккхача боарама гӀишлой - монтажни балхаш ца деш дисад. Юрта боахама Министерства совхозаша шера план 30 процент мара кхоачашъяьнзар, опытно - экспериментальни заводо — 14 процент, «Грознефть» объединени — 31 процент, иштта кхычар.

ТӀехьайисар цхьайола гӀишлошъю организацеш а. Царех 28-не кхоачашъяьнзар ах шера план.

ЕРАШ Я ЦАРЕХ ЦХЬАЙРАШ:

	Кулгалхочун тайпан цӀи	Парторганизацие секретаран тайпан цӀи	План кхоачашъяра проценташ
ГӀишлошъяра Управлене СМУ-3	Потухов	Мутаипов	97
ГӀишлошъяра Управлене СМУ-5	Басюк	Горина	86
ГӀишлошъяра Управлене СМУ-6	Федотов	Стрельцова	83
Нохч - ГӀалгӀай гӀишлошъеча Управлене СМУ-11.	Сидоров	Курбатов	79
«Старогрознефть» НГДУ СМУ	Тихонов	Балаханов	79
«Октябрьнефть» НГДУ СМУ	Степанников	Лупенко	71
Юрта боахама Министерства ПМК	Чербиев	Хасанов	74

ТӀехьйисача предприятешкен организацешкен тӀехьабисара иштта моттигаш хул: цар ца лархӀар, болхлойн механизмаши болх ца беш латташ хилар, материально - технически снабжени ледара вӀаштӀехьъаккхар, гӀишлошка къахьегама дисциплина лоха хилар бедьаш долаш.

Парте райкомаша а доагӀар дӀадехац план кхоачаш ца еча кулгалхошкара.

Республика гӀишлошъераша хьалхошка латта доккхий декхареш толамаш кхоачашдара уйла гӀиллийта къахьегаш а пачхьала кхоачам заданеш кхоачашъяра новкъарле еш дола кхоачамбоацараш дӀададара берригга низ дӀалуш а хила безе хӀара болхло.

МОСКВА. СССР ВДНХ-ене чуьха оттаьча «Ӏилман техникан — юрт боахамаш» яхача выставке хьокха оттаьь я мелиоративни ирригационни техника эгара хӀамаш.

СУРТА ТӀА: «ЭТР-210А» шнекороторни экскаватор. ЧӀоагӀача с гӀоридаьча лаьтташа 2 метр кӀоргех бух тӀара 0,8 метргарь 1,5 метрга кхоачаш шерен ирригационни каналаш даха лаьрхӀа я из. Сахьта 180 кубически метр лаьтта хьалтосс цо. Шера экономически эффект — 38 эзар сом. Экскаватор дагалацай лаьтта оахкача машиностроене Ерригсоюзни НИИ Еригски ирригационни машенай заводаца цхьане.

Н. КУЛЕШОВА сурт.
ТАСС фотохроника.

Доакъар эца дезаргдац

Чуоттадаь доалан кхоабача МалгIабика района «Алханчуртский» совхоза хьайбаш леладераш дIадахача шера хьайбашта доакъар Iалаш на дарах дукха комбидоакъар эца дийзар совхоза паччахьалкхенгара. Из бахьан долаш дукха а дуккагIа хулар дулха центнер кхкхарга дIадолар. Из кхоачамбоакхар дIалаккхара дIаяхача гурахье а оьрцагIа баьлар совхозе кулгалхой а механизатораш а. Аха мел мегаргдолча лаьттан цхьа чIегIаг ца юташ цу тIа дIадийра гурахьа дув ялат. 2200 гектара тIа дIабийра мукх, хIаьта кIа— 800 гектар, кен — 460 гектар. Цул совгIа цар яр 600 гектар люцерна. Моцача доакъара а силоса а дIайийнача хьежкIаша дIалаьцар 2000 гектар лаьтта.

Доахан доажадара къоастаьча даьгIенашка дуккагIа доакъар хилийтара тIатайсар хьежкIаш. Гуразьа цига доажаду хьайбаш сика тоалу. Бокха пайда ду цу еIуллакхо, кийчдаь доакъар кходу.

ХIанзарча хьалашка хьежача гуш да совхозо 8220 тонн ялат чуяхаргдолга. Цунах 5240 тонн комбидоакъара лаьрхIа да. Цо торе хулийтаргья хIанзалца паччахьалкхенгара эцаш хинна доакъар ца эцаш саца.

Укх шера Iай совхозо чуоттадаь кхоабаргда 9000, бежанн 5000 хьакхен.

Уж дизан дерстан долаш Iалара дахара совхоза эшаргда 8110 тонн гIожа доакъар, цунах 2100 тонн йол я йолаш, лаьттагIа йолла эза 32 эзар тонн силос, хIаьта комбидоакъар кийчдергда 6240 тонн.

Иштта дукха доакъар Iалашде дезаро къахьегамхошкара дIадех болх теркам тIабахийта, хIара сахьатах, денах пайда эцаш бе безалга.

ХIара дийнахь доакъар Iалашдара кхашка арайоал йол хьокха мешенаш тIехьа тайса итт трактор, тхьаь итт саг а ва уж балхаш кхоачашдеш.

3500 гектара тIара чуяцача доакъара кульгурашца лаьрхIачул дукха а дуккагIа тоннаш кургхилар гуш да. Дицде йиш яц ялаташ дийнача кхашкара доала ча а. Юкъера лаьрхIача хIара гектара тIара 2,5 тонн доал ча. Укх шера гектара дика я да из доакъара, хIана аьлча шортта йовчаш хилар бахьан сийка да ча.

Безза пайда эца лерхI совхозо баьшеш йолча кхашкара. Кхоаза хьокхаргья укхаза люцерна, иштта хьокха а хьокхаш активни вентиляци еш йокъа а еш аргIаш ду цонашкара хьекхача аьлах я. Ала дезе доакъар Iалашдеча совхозе цхьанна кхоачамбоацараш а долга. Леля деззача бесса сиха лелац балхаш. Цхьан смелах болх бар бахьан долаш дукха ха зехьа йоаю техника. Къаьстта йоакхо ю сенаж йоллара.

Культурни даьгIенашка а цонашка а долча хьалаше къаьгга хьахьокх ерига горонаш йолаш йолга. ХIана совхоза къахьегамхой керттера дехкар да агротехнически ханаш кийса а лелеш, ерригача техниках пайда а эцаш болх вIаштIехьбаьккха дIабахьар. Цунца мара торо хургьац боахама маьха дерегIа дола дулх соадаккхара доакъара беза лард йолла.

Х. АРХИПОВ.

Цхьабарт болаш къахьег

Ачхой-Матана района «Самашкинский» совхозе дика дIадолх ялаташ чуацара балхаш.

Дорригa цу совхозе укх шера чуяца деза гурахь дийна ялаташ 2362 гектар да. Ялаташ чуяца доладале дика хьалха совхозе хилар партийни профсоюзни собранеш. Цу собранешка оаха дийцар ялаташ сихагIа а да ца дойташ а чуацара дош. Иштта цига оаха механизатораштa дIайоазийтар цар нормаш, нормаш тIехкхоачашьярех доагIа ялачи мел хургда, премеш мишта тергьа.

Массаволча механизатора хайра шоаш малагIча участкаш тIа болх беш хургба. ХIара механизатора декхараш тIайийшар, социалистически яхьо баьлар.

Дукха къахьег тха коммунисташа кхашкарча къахьегамхошта юкъе кхетамa болх беш. ХIара коммунист ше шийи участке агитатор хиннa дIаэттав. Болха дийнах массаза дала ю итог. Хьалхле наькхачоа ду цIе байрах, ахчан совгIат. ХIаьта совхоза контора хьалхешка урагIйойт котеяьначун сийна йола байрах. Болхах мукъайолча хана тха коммунисташ хул ялат лорадеш. Цу гIулакха оттаь я графих. Из нийса леладара цаладлан тIехьожам лоаттабу.

Ха дераштa юкъе ба комсомолаш а, халкъа тIехьожена группай хлоаш а.

Ялаташ чуяцар сихденнад дIаьх. Тха механизатораш баьнаб 854 гектара тIара мукх чуйиа. Къаьстта дика хьийкъар мукх № 1 йолча отделене. Цу отделене управляющи ва нов. Вайханов, партийни организаце секретарь нов. Сулаев. ХIара гектара тIара юккъера лаьрхIача баьнаб 32,7 центнер мукх. ХIаьта шоллагIча отделене кхашкара чуийцар 27 центнер-ба.

Ерригача совхозе гIолла лаьрхIача хIара гектара тIара баьлар 28 центнер мукх.

Ялаташ чуяцача хьалха лаьтт комбайнераш Сайдуллаев Iалх, Шамаев Iумар-Хьажа, Джанаев Хьамид, Хамидов Хьасан. Ялат хьакхара норма 8,8 гектар йолча пар хьокх — 15—16 гектар.

ХIара гектара тIара 25 центнер гарта кIа доал Шамаева хьокхача участка тIара.

Ялат хьакхарца цхьана дика дIадолх кхашка ча хьегуллар а оахам дар а.

МаIача нака нийса шоай трактораша ча хьегулдача къахьегаш ба трактористаш Дунгиева Амината Оздоева Сакината. Дуккхача шерашка аргIаш деш къахьегаш ба Умаханов Мажити Багуев Эскархен. Цхьаь дешаца аьлча балха ерригa комплекс дика чакхйоаккх тха совхоза болхлоша.

Дика лел тха совхое доакъара культураш чуаццIага я. ДуккагIча лаьхъе оаха теркам тIахьийг сенаж йоллара, баьцах витаминни хьоар даккхара.

Тешаш да тхо тхоай доахан лиза а дерста я долаш Iенгари даргхилараx.

В. СМИРНОВ.
«Самашкинский» совхоза партком а секретарь.

ТАТАРСКИ АССР. Кердача пятилетка хьалхарча шера механьттана йовхача газех 90—92 процентага кхачалцa пайда эцарба Миницбаевски заводерча газ чакхйовхераша. ДIабахача 6 бетта дахика совгIа 30 миллион кубометр сехьача газа дIалахьийтай предприяте потребителашта.

СУРТА ТIА: заводa товарни саладера кийча продукци чулатта шаровой резервуараш. Коачъал газаш цар чура цистернашка а ютташ мекка химически предприятешка дIакхуьйт.

Б. МЯСНИКОВА сурт.
ТАСС фотохроника.

БЕРАШИ КЪАХЬЕГАМИ

СОВЕТСКИ наьха ирас дукдувла хаст ба къахьегам. Цудухьа эIемига долча хама деза къахьеганга. даккха деза бер. ХIама кхоллаш болча къахьегамца айхха бузам болаш лелаш дезаш гIулакх да къонача тIехьенна дешар Iомаделга, ихаш, белгалйаьхад В. И. Ленина. Из ленински хьехам кхоачаш я беш, дукха эзараш къахьегама турпалаш кхийнаб вай мехка. Промышленносте а, юрта боахаме а, культуре а, иштта кхыча доакъошка я гIордаьнка дозкхий толамаш а доахаш, вай Даьхен ниъ чIогIбаьб, гапзаш сбаьй, сийле лакхъяьй цу турпалаша.

Берашта кхетам лулга, царех мехки а халхьа а маьшкара дика нах белга уж бераш къахьегама юкъе а озаш мара кхоачашхургдац ахаш, укхьа но дуккхаза а кертагIаьхад бераш кхетамa кхехара хьакъехьа гIорбаьначи педагогаша. Нагахьа санна ирасе хургдолаш саг хьалкхеве воaй безам бале, яхьал Ушинске, эгара хьалха вай де лезар да бера хана деш къахьегама из кийчдалга, хIана аьлча, алхха хIама ахоллаш бола къахьегам мара бец бокъонца долча иразага саг кхоачавер, цун лоIам чIогIбер, оамалаш товер, нравственни низ совбоаккхар, сагах виза саг вер.

Дог на Iабба къа а хьеган,
Шийгар халкъа беркат доалаш
Вахар, сага чраз да.

Фу яхилга да бер къахьегама кийчде деза яхилга? Из чIа къахьегамира бере безам совбаккха беза, яхилга, цун хьачагIа а дегIа оамалга а хьежжа, бе аьнка шийна тIабилла моллагIа болх, кIерда а из беш, чакхбаккха Iомаде беза, яхилга.

Деша хоаша ха гарга къаьхачи хана школа мара кхы дуошаш хIама хилаш берий. Деша долхе ди сихагIа хьаккхаргa сатувсаш дул уж. Иштта вар са лоалахой кIаьнк Руслан я. Из ди хьа а этта, чIогIа гIоазаьнне а волаш 1-ча классе деша вахар из. Укх дунен тIа вий-хьогI цул ирас долашагIа саг, аьнда хетаргдар цу дийнахьа школе водаш из вайначоа. «Тахан деза дIа со я, хьибараш санна, дешархо ва! Гаьнг цоана согара портфель?» яхаш санна хетар гIадаахa доагача пун бIаргаша.

Цу хана цхьа гIулакх я этта цIагIаравалаьлар со. Вутт совгIа ха ярахьа а хьалха се цIэзеча. хьежар со сай эIамигача доттагIчун Руслана дешара гIулакхаш мишта лел. Юкъьаца санна делацар дешар. Ше лийрхIача бесса, «пхиаш» кхаьар цо. Деша вахача хьалхара дешошка санна дог делаш, гIозваьнна вацар хIана ка ше а. Фу пар, хиннер? Деша вахханна дасьнанас цхьанна бахках кулг па тохийташ а ший хьаьгдар дайташ а лийнача Руслана гIулакх цIаьхха хувцаделар деша хьйначул тIехьагIа. ХIара дешна къахьега дезаш хилар из. Хьалхе а дас-нанас къахьега я, де доладаь хIама юкъагIа на дуташ чакхдахь я Iомаваьза волча Руслана гIулакх гIолъйийкхар деша деша а дешархойта оттаьча бокъонел тIех на ховлаш лела а везача хьал тIа на атте я.

Шийца цхьана деша багIача ший накъарходла тIехьадисача чIогIа-нокъа хул бера — царна ех я цун. Цунна шаара хов дика фуд ко фуд, цхьабахьда дасланас е цIен боккхагIа болча кхыча дезалхоша хьалхе а къахьега Iомадаь на хилча беза низ дIаккхаа дихадар мара па деш Iе, водар шендаь дIатасса. Из бехьам адлеш берашта згIазьух боккхагIбараш, лу, бокъо йолаш чуяаду. Из хилар Русланa я.

Бокъонца дола сагх ирас къахьегамга гIолла мара доацилла гойташ Iадаьмате дукха кхаш, самалаш, фальгаш да аьлла шоай тIехьенашка а дуацаш хьадоагIаш. Масала: даь сесаг бераш но хул-чхе доаш сай мара, наха хьалхашка харцдерга аз, ьнио, маькарло хьовзаяй, йоах, мошагIа цхьа кхалсато. Маьра йнIиг мерзача кабарах йовллача хана, ший йнIиг Iурре а гIоттаеш хиннай цо. Маьра йнIиго де дезаш мел дола хIама, из гIотта а ца еш, ший йнIигага дайташ хиннад. Маьра сакхуш хиндадаш сесага маькарлонах. Ше ца яьча йнIигала сесаг къахетамегIа йолаш санна хийттах, цунна. Иштта цхьа юкъ яьлча йнIигаш йоккха хиннай. Цхьанна хIамах ка ца йоалаш, мекъа, Iовдала кхийнай, йоах, хIамах кулг ца тохийташ лелаь маьра йоI, хIаьта шийнека хьалхара дезараш а дайташ лелаь сийсага ший йнIиг хьаькъале, оамале, долла хIама де ховш, деннах ка йоалаш кхийнай.

Цу хабарах гучадоал дечоа тIера боаца, балхах ка ца йоала мекъа нах мичара хьахул а, хьакъал долаш болча, шоай бераш бокъонца дезаш болча даьша-наноша ужаш болх бе, къахьега хIана Iомаду а.

Деша дола ха кхачанза долча берий керттера къахьегам — из тайп-тайпара ловзараш да, цхьабакъа, цу ловзараша цхьанa берашта шоашта а цIенна а эшаш дола цхьацца хIамаш дe Iомаде деза уж даьша-нанаша. Укхаза керттера де ший дагIа эшаш доле гIулакхаш берагa шийга дайтилга, дувшача хана шоай барзкъаш Iодаха а, лостам боллаш уж дIадахка а, гIоттача хана барзкъаш тIадуха, ший кулг-юхьдила а, хIама диачул тIехьагIа пхьегIаш дIаяха а, цIагIа герия хьакха а, зизашта хий тоха а, иштта цу тайпара кхыдола балхаш де а хоаш хила деза бераш. Дуккхача даьша-нанаша нах ялх шу довллашехьа башха чоалхане долца ноапал де а Iомаду шоай бераш, къаьстта дуккагIа йнIигаш а Iомаеш. ТIехьагIа берашта чIогIа накъа а даргдолаш дика гIулакх да из.

Дешархоаца бе безача кхетама балха програма юкъедихьа да хьалхарча классашка деза берашка ухь тайпара балхаш дайтилга: цIенош цхьалхи доахилга, кергIа долча берашка хьожилга, школни участке балхаш леча дакъа лоацилга, школе дежурни хулга, иштта кхыдараш. Хьакхашта уж балхаш де ховргдолаш хьалхе а. Деша а хоашалехье шоай бераш Iомаделга — иштта да цу дакъе берий дешашта - ноаношта тIадожа декхар.

Ха а кхаьча бер деша хийча, хьалхагIа на деш кхинача цIагIарча дезарех из мукъадалийта хьож цхьанца бола даьй-ноаной. Нийса ца хиларал совнагIа Iальмате чIогIа зене да из берашта. Деша ховшалехьa берашa цIагIа тохаш хинна кулг деша хайшечул тIехьагIа сенийта эшац.

Кхы дене дегI мукъадаккха а берага байта мегаргболаш хул цхьабола болх. Кхьметтел цу тайпарча балхах а кулг ца тохийташ, балхах ларадеш, цхьаккха хало бIарга на яйташ йоча Iомаду цхьаццаболча даьша-ноанoша шоай бераш. Цунах соадоал цаьо оамалаш Iомьелга.

«Се хала деле а, цхьанна берах а хьегайтадац аз сай бер», олаш хаза йиш я цхьаццаболча даьша-ноанoша.

Иштта балхах лора а деш, кхеа ахча а дехкаш лелаздеш хилча бера фу эш талха а, охпа хила а, харцахьарча новкъа вала а!

МоллагIа ваце а, сaг къахьега декхарийла хилар дIадоевийта я цар чиа кхоачаргболча боаррaне балхаш дайта а деза берашка. Бер доккха хилча а кхуьргдар ца де-и, яхаш тIехьe а на доахаш, эIаминга долча ханиc а бе беза берашта цу тайпара хьехам, Iомаде деза уж тайп-тайпара балхаш де, хIана аьлча, эIаминга долча хана бера дег чу десса хIама, цо де Iомадаь хIама кхерий тIа даь боазуб санна чIогIа на, оал.

Хьамит ОСМИЕВ.

ТIЕХЬАВУСАРАШ ХИЛА ЙИШ ЯЦ

ХЬАЙБАЙ ПРОДУКЦИ—ДУКХАГIА

Парте XXIV съезда решенеш кхоачаш а еш, колхозийи совхозийи къахьегамхоша доакъарий базе чIогIъю, доахаки кес тIарча оалхазаратех Iуная дикагIа ду хьайбай продукци дукхагIе еккара ца ниххарта дIабоаах мах лоабари, пятилетка хьалхарча шера доахараш сийлхи на кхоачашлар дукха.

Республика бIерча хьайбаша хьайбаш лелaдeча фермай продуцe дорригача тайпашта оттаьча заданеш лоаркIабьаб уж. Продукташ эцара ах шера оттаьча объем кхоачашьяй дулха — 107 процент, шурийна — 103, фуьштa—104, тхаьа — 117 процент.

Мехкаш ах я дуккхагIа кхоачаргьяр продукци, нагахьа санна хьенакха а доккхера ца йоалаш ерригача районашта толаме къахьега хилниадахаре, нагахьа санна тIехьабиса цхьакка боахам хиннабеларе. Халахетe а, юкъерча хьокхамашта тIехьашка лечкаш йоахк тIехьайиса дукхa колхозашии совхозашии. Цар паччахьалкхейна дIаденнaдаш тоьаш дукха дулла, шура, фуаш, тха, ерригa республика гIехьашка тетт.

Тоавa латарду вай уж бовзаяш, цар кулгалхой цIерaш йоах. ТIехьаюсарашта юкъе я, шолда мa гарра, Сунженски райондера итт колхоз. Къаьстта бохаш беш да хьайбай продукци массе тайпа кийчдара оттаьча объемах лоархIа ца яьча партсъезда цIерагIчен «Путь к коммунизму» цIарачен колхозий лоха хьокхамаш. Цудухьа тамаш а яц, паччахьалкхенга дулла шурен йолкара заданн [redacted] районо кьхагIъелкхар.

ДIадахача шераца ниисдича Грозненски района фермашна дикка толамаш даьлад, хьайбайи кез тIарча оалхазарийя продуктивность лаккхъенний. Цхьабакъда, геттара дукха боахамаш да шоашта оттабаьча боарамга ца кхоачаш. ТIехьайисарий спискa тIa я грозненски шин колхози ялх совхози. Новкъа да, царна юкъе специализированни боахамаш а хилар. Ерригa шура дIаенназ № 1 йолча шурий совхоза Грозненски шурий совхоза.

Грозненски Сунженски районашкара хьайбаш леладераш ба вай республикана эггара дуккагIа хьайбай продукци лоаттаераш. Продукци дуккха а дуккагIа якхарая кийчьяран мел эша хьалаш долаш ба уж. Организаторски болх чIоагIбиза баргбаш, фермашкарча къахьегамхошта юкъе шерра яхь йоаржае, хьалха латтарий опыт массе мeтте юкъехьаха, моральни материальни стимулех биззa пайда эца беза.

Пайда эцанза йоккхий резерваш я кхыча районашка а. Хьалхарче ах шера тIехдика къоккхамаш да шелковской боахамий. ЛийрхIачул дуккагIа дехкад цар паччахьалкхенга дулх — 17, шура — 12, фуьш — 35, тха — 19 процент. Халахетe а, кхьметтел цу районера а шин колхоз яхий тIехьаюсарашта юкъе.

Республикерча ерригача колхозашеи совхозашеи 1971 шера доккхий декхараш тIенйоаь. ТIехьабусараш хила йиш яц. Де йиш йолаш мел дола хIама да доагIа эггара лоацагIа хана болх товбе, хьалха латтараштa тIехьакхе царна новкъостал дара.

Цхьакха ца дахача тайпара чIогIа ду хIана республике доакъарий база чIогIъяра балхаш. ЦаIах — яха шера тоьал тIехдакча доакъарий запас фермашка вIашагIтоха гIерт колхозашкеи совхозашкеи. Из — хьайбай боахам толаме дегIабера болд тешам. Доакъараш нийса дIаоттадаь лоаттадар, дIадеха уж дика кийчдар, хьайбашта биззача махьара рационe Iалашьяр — фермашкарча къахьегамхой декхар.

Ерригача резервах, ерригача торонах пайдa эца беза заготовкашта оттабаь боарами пятилетка хьалхарча шера декхараш толаме кхоачашдара.

Шоашта оттаь хьайбай продукташ кийчьяра объем хьалхарча ах шера кхоачаш ца яь колхозаши совхозаши (кхоачашъяра процент)

Боахамий цIераш		дулха	шура	фуьш	тха	колхозий председателаш, совхозий директораш	парторганизацей секретараш
Колхозаш							
Ленина цIерагIа	Ведана р-на	—	—	—	94	Вайнурзаев В.	Канчаев А.-Ш.
Орджоникидзе цIерагIа	»	—	—	—	65	Хусаинов А.	Сулейманов С. Д.
XXII партсъезда цIерагIа	»	—	—	—	79	Адизов С.-Х. А.	Арсаханов С. А.
Кирова цIерагIа	»	—	—	—	33	Мусаев З. А.	быв. Тапаев А. А.
Ленина цIерагIа	Грозненски р-на	74	70	—	—	Лютиков М. Ф.	Ахвердов Н. К.
1 Мая цIерагIа	»	—	90	—	87	Вьючный В. С.	Заречный Н. В.
«Кавказ»	Гудермесски р-на	99,6	90	—	—	Радуев Д.	Канаев Н. А.
«Дружба»	»	94	—	—	—	Герзелиев Т. С.	Досаев В.
«Красное знамя»	Наурски р-на	—	—	—	97	Пономарев С. Н.	Мосин Л. Ф.
Ленина цIерагIа	Ножай-Юрта р-на	92	—	—	—	Зелимханов С. З.	Сайдархапов М.
Х. Нурадилова цIерагIа	»	90	—	—	—	Ильясов М. Г.	Мусаев А.
«Заветы Ильича»	»	84	—	—	—	Татаев Л. А.	Санханов В. К.
Жданова цIерагIа	»	96	—	—	—	Магомадова К. А.	Абдурашидов К.
«Новая жизнь»	Советски р-на	84	—	—	—	Матаев С. Х.	Окиев О. Б.
Ленина цIерагIа	»	80	—	—	—	Улубаев З. У.	Темишев Ш.
XX партсъезда цIерагIа	»	80	—	—	82	Мусостов З. М.	Узуев Э. Я.
Кирова цIерагIа	»	86	—	—	—	Муштаргаев И. Х.	Дакаукаев Ю.
Орджоникидзе цIерагIа	»	80	—	—	56	Ахмадов Ш. А.	Мурадов С.
«Победа»	Сунженски р-на	—	—	—	61	Емельянов В. Н.	Моисеев Н. И.
Цiеча Эскара цIерагIа	»	—	—	97	—	Ясиновская Л. П.	Кабанов А. В.
XX партсъезда цIерагIа	»	90	83	90	79	Бугаев Н. К.	Ильинов М. Н.
«Красный Октябрь»	»	90	—	—	—	Исаев М. Д.	Эстоев Я. Ж.
XIX партсъезда цIерагIа	»	—	96	89	90	Шумилов В. А.	Цуканов А. И.
Кирова цIерагIа	»	—	90,1	90	—	Наумов Н. Г.	Фаргиев Ш. М.
«Путь к коммунизму»	»	90	90	94	88	Качаров Д. Г.	Глущенко К. Е.
«Заветы Ильича»	»	90	—	—	—	Фаргиев С. М.	Оздоев А. Ю.
«Восход»	»	90	—	—	80	Ферзаули С. Д.	Саралиев А. А.
Орджоникидзе цIерагIа	»	70	—	—	50	Точиев А. И.	Ориханов У.-Г. Ю.
«Красный пахарь»	Шелковски р-на	90	—	—	—	Билетов А. В.	Голышев П. Т.
Ленина цIерагIа	»	80	—	—	90	Чубенко П. С.	Аралин В. Д.
Совхозаш							
«Лермонтовский»		90	90	—	—	Умаров Ш. С.	Катаев И. Е.
«Самашкинский»		90	90	—	—	Дышниев С. Э.	Смирнов В. В.
«Атагинский»		90	90	—	—	Арбиев М. А.	Ахмадов А. Б.
Грозненски шурий		—	90	—	81	Шаго Д. П.	быв. Ким Г. А.
«Старомюртовский»		—	90	60	—	Шатаев Ш. М.	Дуранов А. А.
«Горячеисточненский»		99,5	90	—	—	Козуб Н. О.	Махаури Г. Г.
№ 1 йола шурий		—	96	—	—	Агапов П. И.	Махаури Д. Т.
«Дружба»		80	—	—	—	Жуковский П. Н.	Аахазов Ш.
«Ингушский»		96	—	—	96	Гатогажев А. О.	Гуноев М. Х.
«Минеральный»		70	—	—	—	Эзендиев И. Д.	Султанов А.-Х. А.
«Назрановский»		—	97	—	—	быв. Плиев Х. Х.	Картоев М. А.
«Экажевский»		—	90	—	—	Мержоев А.-А. О.	Мальсагов Д. И.
«Терский»		—	90	84	—	Пожидаев В. П.	Бесов П. С.
Мичурина цIерагIа		88	86	—	—	быв. Древенкий В. С.	Адсаламов В. Х.
«Джалка»		—	83	83	—	Алиев С.	Садулаев У.-А. А.
«Братский»		—	97	—	—	Галтаков М.-С. А.	Ибрагимов П. А.
«Овощевод»		—	91	—	—	Картоев А. А.	Сайдаев А.
№ 3 йола сомий-баьцадаьраш		—	90	70	—	Хацаркули И. Г.	Осецкий А. И.

ДЕКХАРАШ ТIЕХКХОАЧАШДАЬД

Хьайкхад ялаташ Шелковской районе. Уж миштa чуац хьажа деза хилар тхо укх деношка. БIарг маьхоачча дала «Красный пахарь» колхоза гурахь дийнача хлетий кхаш. Уж хьоккаш йоалла итт комбайн гу гьаннара. Къаьстта дика къахьег комбайнерашта юкъе Филиппов Александр, Ерохин Николаев. 640 центнер мукх аарца вахьийна шин дийнахь комбайнер Филиппов Александр. Задани 150 процент кхоачашъяьй. Цунца яхье вахьийна Ерохин Николая 620 центнер мукх аьрдаб. Цар сийна колхоза правлене хьалхашка къахьегама ЦIе байрах айяьй. Царел дукха тIеяьбонсан комбайнераш Звягина Виктор, Князев Виктор, Лапычев Георгий, Султанов Асланбек.

Царех хIаране аьрдаб 511 тонн мукх. ХIара гектара тIара чуяца мукх юкъера лаьрхIача 28 центнер хул. Колхозхоша хьийга къе лехьа на дайнолга хьегойт цу хьокхамо.

«Коминтерн» колхозе 17 комбайн араьннай мукх чуяца. Шоайла социалистически яхье я баьнна хьийкар кхо ца деш болх дIаболабаьб боахана баррнгача комбайнераша. Социалистически яхь ирждай цхьоалагIчен шолагIчен бригадай комбайнерашта юкъе, Дукха ха йоацаш аьр итого хьахьенхар яхье хьалха цхьоалагIча бригада комбайнерашта болга. Царна юкъе къаьстта лакха къахьегама толамаш доахаш дIаволавенначa Нутаев Лечийна цIе яьйбел елар. Дукха ха явлехьа из яьйпел Дорошенко Михаилага кхаьчар. Цул тIехьагIа Слюсарев Александра вIаьлла йийзар. ИттлагIча июле 930 гектара тIара мукх аьрла баьлар «Коминтерн» механизатораш. Районе эггара дикагIбола хьокхам ба из. Цу колхоза вай республике цIи хеза аьлча агронома Деревянко Анатолий Кирилловича кулгаллаца цхьоалагIча бригада механизатораш лоацача хана цIени дикен мукх чуйийа а баьнна, хIаьт кхаш цIендаш ба Ялаташ хьекхачул тIехьагIа дисача чака тюкаш я еш фермашта юкхе аргIах доахийташ ба колхоза къахьегамхой. Планех шин эзар тонна Iалашде деза из. Iалашдаьр 1200 тонн да.

Из болх беш къаьстта дика къахьег трактористаша Павлов Евгене, Гайрбеков Бека, Ребриков Владимире. Ялатех мукъадаьнна кхаш оахаш латт хIана ДогIаш дийлхачул тIехьагIа дика оахалу уж. Цудухьа механизаторашa шоай болх лаьгIбалийташ. Трактористашта юкъе дика къахьег Сатвалов Сергей, Эскарханов Дане, Денченко Федора. Дика вIаштIехьаьхад кхашкара балхаш «Путь к коммунизму» колхозе а. 900 гектар мукх чуяца безаш ба уж. ХIаьта хIанзале чуийцар 500 гектара тIара мукх ба.

Цу майлал тIара 1200 тонн мукх аьрдаб колхозе. Мукх чуяцача лакха къахьегама толамаш доахаш белгалбаьннаб укхаза Агеев Александр, Дорофеев Владимир, Троицкий Петр. ХIаране юкъера лаьрхIача 1300 центнер мукх аьрдаб цар. Царна тIехье ца бусий белх бу комбайнераша новкъостaш Дровникоaвa, Меркулова. Иштта шоаш тIанйиш социалистически декхараш толамца кхоачашдара ниа кхо ца беш къахьегаш ба Шелковской районера механизатораш.

Б. БЕМБУЛАТОВ.

АЬЛАХ АРГIАШ ДУ

Наьсарен района «Октябра 40 шу» совхоза къахьегамхой шоай мел ца кхобеш, къахьегаш ба укх деношка доакъар Iалашдеш. Яхь доакъар Iалашду бригада я укхаза. Царех цII витаминни сенаж йоллаш я. ХIаьта, аьла аргIаш деча къаьстта дика къахьегаш я Дзауров БийсолтаI церте латта бригада.

Деллъа ха хулаш яр совхоза цхьоалагIча отделене управляющи Олигов Беслан сох доакъар хьоккаш а на вIашкатохаш а Бисолта бригада йоаллача кхаьчача. ЦIи яьлча санна болх беш вар массеяа а. Управляюще Гелаис,— йоах тхона новкъостал де баьккхаб совхоза механизаторий незал. Уж да школе деш дагIа, кхуьш доагIа бераш. Цар доккхa новкъостал ду тхона. Белгалбаха лов, цархаш деча дика къахьегаш бола Кодзоев Iалихан, Арчаков Салман, Дзауров Суламбек, иштта кхыбараш. Йол хьокхача 2 агрегат я. Уж лелаеча Кодзоев гIар Бахьаудинна Iалаудина деша шоай нормаш 120—130 процент кхоачашъю. ГовзагIбола нах оттабаьб укхаза аргIаш деча. Царна юкъе белгалбаха беза Кодзоев гIар Висангирии Салмани. Хезаш лостам болаши хул цар детта аргIаш. Стогометателаш царна йол хьалтела кхоаву Умаров Ахьмад. ЧIоагIа дика да аьсархашка улла йол ханнахьа паркхаш а дий вIашкатохар, цхьа парах ца къостийташ из лорадр. Иштта дика къахьегаш ба отделене къахьегамхой. Цар хIанзале вIашкатехай 80 тонн совгIа люцерна. Бригада хьакха езар ерригa дIалаьрхIача 183 гектара тIара массехк шера тIаяхьла бун я, 138 гектар магар ба. Лоацача хана из йол хьекха а вIашкатеха а боала лаьрхIад цар. ПланагIа мегIачул дукха дуккагIа доакъар чудерзаду бригада членаша.

Б. ГАСАРОВ.

ОАХА ЯЗДАЬЧУН ЛЕРАГIА

Укх бетта 3 дийнахь «Сердало» газета тIа араьннаяр «Ха зехьа ма йоае» яьнна корта я болаш йола рейдови бригада материал. Гудермесски районе «Дружба», «Гудермесский» яхача совхозашка доакъар кийчдеча нийсденна кхоачамбоацараш дувцар цу тIа.

Цу гIулакхах лаьца Гудермесски района юртбоахама управлене начальника нов. Ермолаева укх тайпара хоам бу редакцега:

Корреспонденце тIа дувца кхоачамбоацараш нийса я ца, хIаьта доакъар кийчде доладьча къахьарча деношка уж долаш а хиннах.

«Гудермесский», «Дружба» совхозий парткомий шеррача заседанешка йийшай газете материал. Цу тIа дувца кхоачамбоацараш дIадалара хоадамболлет дола гIулакхаш диха. БаьцагIа хьаар доаккхаш йола агрегаташ 2 сменагIа болх беш я хIанз.

Чуйийна сенажи силоси кийчъеш бе цу шинка я совхозера хьайбаш леладераш. ХIанз махулла чекхагIа чех аргIаш даь беза гIерташ боахи уж. Люцерна, суданска баьцаш, кекек-горохен сисеш шоллагIа хьекха йолаяй.

Доакъара плана кхоачашъяра беррига низ тIаберзабаьб лакхе белгалъяьхача совхозашка.

«СЕРДАЛО»

3-гIа оагIо, 19 июль, 1971 шу.

УЖ БОВЗИЙ ШОАНА?

Массийна довш да нохчийн гIалгIайн къомийн Советски Iедал бахийн доллу чIогIа къовсам лоаттабаьлга. Дукхахьар шоай вахар дIаденнад тахан вайга наргIато кхачийтара. ХIаьта цар цIерашi йовзар да вай декхар. Вай йиш яц вахе хьалха боахо къийсаршi цIераш йитташайта. Вайна а тIехьа тIаьхьенашта тIехьенина а йовза еза уж. Иштта еза лела еза вайна вай халкъа культура дегIайоалаеча къахьийтарий цIераш а.

Октябрьски революци хьалдеча а, цул тIехьагIа а нохчийн гIалгIайн хьайбьинача наха дахьанза йоазонаш тоаIаш за ер. Москве, Ленинграде, Казане, Ростове, Тбилисе, иштта кхыча городашкарча архивашка а библиотекашка а кхахьетаргIа осто гучадаьннад 1840 шера денз кхехьача вайнахах баьнача наха эрсий моттала даь доаг гоазайн йоазонаш.

Царех цхьаболчарех дикка материал гулъеннай сога. Цу гIо дерзе Нохч-ГIалгIай литература дегIадера истори язъяра. ХIаьта а вай литературе истори йоазонах дIаьннада ха бецахь а тоаIачо чакхайна. Белгтала тахна сиан а хьалийначча йоазонаш биографи. Уж тахара дукха ненгахь тха а йоаштIехьдаргдар хьанна аьт сога дукхача наха — къахьача коммунистий — нотаракий, комсомольский, пионерий. Деневе гIулакх хулар цар шоешта гучадьниар хьаьата тIа хIа в яда, тхога доаш бора. Геттара лоархIаме хургдар уж хьаерзо бах а, байна а цIераш техача, цар сурташ, гергара нах бесейна хьовжча.

Октябрьски революци хиладелла гоазаме йовзонаш да поладенчахарех цаI ва Мурзабеков Осман. Из хьоаьлча моттиг Машкал я, цун дала ванск кхе лоаман хинаб. Тоъал из хьалхаш во Назьаре Буро-кIалхара школе хьехарко волаш, цул тIехьагIа Буро тIа а Ереване а вахана. Дукха эрсий йоазуш моттигаш хоаш волча цо 1905—1910 шерашка из а яь Париже арадуьйнаш хинача «Мусульманин» яхача журнала тIа кепатеха хиинай массайтт произведени. ДукхагIча языкъе уж дувнара да — «Старик Дамба» (Из ингушских суеверий), «Поимерный мулла», «Эпитаф», «Возрождение ингушей» и кх. дI.

Октябрьски революце кица партIаго кхайкае воланнача наха цаI ва Джемурзаев Альмад. 1918 шера Владикавказе Габиев Саiид редактор а волаш арадуьла доладенача «Революционни горец» яхача большевистски газета тIа Гейтов Iаблул-Хьамидацин Базоркин ИбрахIимиси кепатетта волавелар из шийн хьалхара публицистически очеркаш а статьяш а. Масала, царех лархIа еза «Лоамарошта юкъе пхьа лехар гIумахь» (Кровная месть у горцев), «ГIалгIай гIуланкхаш» (Ингушские дела), «Харцонца бехке вар» (Ложное обвинение) яхана шийн къамаи гIулакхаш дика довзаш а, дах дег лазаш а волча авторо язъяь произведенеш.

1925—1927 шерашка «Сердало» газета тIа кепатеха арадаьлар Долтмурзиев Султана язъяь дала гоазаме литература йоазонаш. Царех белгтала лакхача гоазалла язъяь яр «Цо Верден» яха повесть. Цул совгIа, цу ханарча гIалгIай литературан юкъе дика лоархIаме моттиг дIалаьцар авторо «Шалта» (Кинжал), «Iадат бахьан долаш» (Вошмай адата) яхача дувцарашa.

1938 шера денз 1944 шераге кхачалца «Сердало» газета тIа масс-хаста го бош я Дзарахов Хьамида язъяь произведенеш. Уж дукхагIча дакъе лирически стихотворенеш я. Дег тIара бола дешаш карадоагIа поэта вай баьчча Ленинах, из хьакхеллача мертех ладаь. Цо шийн мерош белла дIалу вай къонахчама дакъе лоре дIаоттача пограничникашта, летчикашта, фордахошта, иштта комсомольцашта лирика дола хилли. Дика вIаштIехьдоалаш хиннад поэта прозически боазонаш де а. Цунна тешал ду цу ханна яздийнача цун дувцараша, царех, дукхагIа лараш бераште лархIа язъяь хиннадолча а — «Сискешта Абои», «Майра воккхаст», «ГIоабьнна ди».

Дзарахов Хьамидах лаьна белгтала хоал да из Буро-магIара хиннилга, 1938 шера из школа денне вагIача хана яьде волавенна. ХIаьта 1940 шера денз из болх беш хиннав «Сердало» газета редакци.

Тоъал дукхача стихотворенеи автор ва Льянов Махьмад. Цун литературни гоазал белгтала дегIаеха хиннай Даьхен Сийлахьбоккха тIом лаьттача шерашка. «Сердало» газета нагтахьа номер яц цун стихотворени йоацаш. Цар тIа автора тIахьех шийн къаман нах фашистски гIевракатта духьал оттара.

ГIалгIай советски литература дегIаделладара иштта дикка лоархIаме дакъа лаьцад Варкинхоев Iаббаса, Ахушков Султана, Аушев Махьмада, Г. Джалиева, Аларовa Елена. ДахкильгоегIар Баьаудинов Ахьмадея, Арчаков Салмана, Ужахов Iаьлас, Чахкиев Махьмада Османа, Мальсагов Исраила. ГIалгIаех лаьца произведенеш язъяь хиннаб Михаил Слободской, Алексей Смагунов, Моисей Кац, Дм. Бронер, М. Свиридов, Н. Сутырин, М. Яровой, Дм. Кусов, Н. П. Волков, А. Гелин, М. Черный. Царех массанех а шоашта хайнар яздe тхога, дикка пов...ъостий. Шук новкъосталца сийрдайоахаргьа гIалгIай литература ца йовза оагIонаш.

МАЛЬСАГОВ Айб,
Нохч-ГIалгIай истори, мотта, литература Iилма-толкхара институте литература сектора воккхагIа волa Iилман болхло.

Грозненски кондитерски фабрико дукха болхлой ба тIайша социалистически декхараш хадал хьалха кхоачашдеш хьабоагIаш. Царна юкъе хьалха латтачарех я Назарова Татьяна. Грозненски профессионально-технически училище чакх а яьнна из цига балха еза массехк шу мара дац. Цу шерашка хьинаре къахьетарца коллектива шийн сий даьккхад цо. Цхьа смена дIахьийтача цо юкъара лаьрхIача смена норма 128—130 процент кхоачаш ца ех. Цудухьа массехкъза цун портрет фабрика сийлен Доска тIа хьалтеха хиннад.

СУРТА ТIА: болх беш я Т. Назарова.

И. ПЛИЕВА сурт.

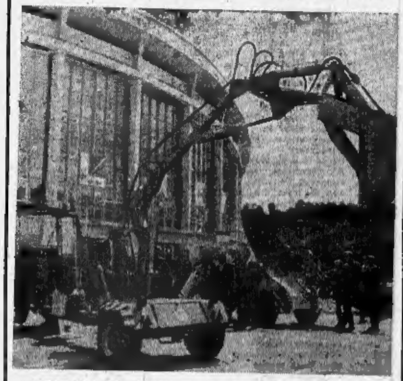

ЛИТОВСКИ ССР. Чехословацки юртбоахама машенай гаражни оборудовани выставка хьайиллай Вильнюсе. «Мотоков» яхача арахьарча торгови объединене цига хьокха оттаьй хьайбаш лаладеча фермашта лаьрхIача машений комплексаш, лен чуцача ЛК-4Т яхача советски агрегата юкъе болх беш йоле доаьйараш чуйца, йоккъаду, лоаттаду оборудовани, паркхаш дузаргаш, СССР-е дукхьаша хьокха оттаьй легковой автомобилаш хозьергйола шоай тайпара приспособленеш.

СУРТА ТIА: ЧССР-арча специалисташа хьокха оттаьй тайп-тайпара доакхьараши буртигех йода продукташ тIаюоттен Iеповсаьюн тракторни универсальни агрегат.

К. Любишев сурт.
ТАСС фотохроника.

ТЕАТР

ТВОРЧЕСКИ КАЯЛАР

Т. Г. Шевченко цIерагIча Днепропетровски музыкально-драматически театра сцене и А. Макаенка «Трибунал» яха комеди. Эттара халагIа йолча жанра тIа — комедиш тIа болх беш ва талантлиля белорусски драматург. «Камни в печени», «Левониха на орбите», «Затюканный апостол» яхараш а, кхыйола а цун дукхаа пьесаш еррисгоаьнии арене лоазеш я.

Дукхача театрий уйла тIаьзар цун «Трибунал» яхача пьеса, вегара хьалха из патриотизман оккупанташ гоама хиларех тема автора дика гучайнкъарва а озаш.

«Сийлахь-боккха Даьхен тIом. Фашисташ дIалаьца юрт. Дукхача дIэхала да — Терешко Колобок ше раьхн а волаш эхахттчыкшта старостала волш. ЧIогIа гIодвахий хоам бу цо дезьига, доккхал ду юрта эттара йоаккагIйола пост шийга кхачарах, ца баьхан долаш шийн хIама товлургхиларах. Эттара кхоачарах волча саго Даьхена тийшаболх барах халахетар хиннача дезала кхел чо цунна дезала трибуналаца суд е ьина. Кулгаш в ногаш а дийнже, гале чу, а велле, суд е йолаш цунна. Эшхан а дезо, берашi уяша новкъа арадовл. Терешко чIоагIа къайлагIа сесагата дIахойт партизанашца барта а волаш ше старосталла вахар. «Трибунал» йох, бахьдар котдовл. фашисташ юртара бовл.

Пьеса белама а ира а моттигаш йолаш, дикача меттаца язъяь я. Спектакль дIайода хадвазза зрителаш белаш.

Из талант йолаш язъяь комеди репертуара юкъаяхийтарах доккха гIулакх даьд Днепропетровски муздрамтеатра коллективо. Вай театраш комеди цIенна йолаш хилара лоархIам бола хIаьта а.

Театра коьртарча режиссера Ф. Александрина дика оттавай «Трибунал» яха спектакль, цхьайола сценаш къьаьга дика цхьачьай. Веллавола моттиг яц цхьана хета эпизодаш а вахакургволаш оттае хайнад режиссера. ЧIоагIа белабу цо зрителаш. Цу деррига цхьана режиссера белгалдаьккхад мугIарегIа бовча цу советски наьха дезал советски Даьхенца доазув воащаш тешаме хилар. Цунга гIолла еррича спектакле гIолла чахйоал Даьхен бахьан лоаттабеш бола кховсам.

УССР заслуженни артиста К. Карпенкос хьаьнй хулла, хьеттадуча, фашисташта мотт хьеинача сата Терешка майоагIара йола образ. Цудухьа тамаш яц цо Даьхена тийшаболх бахь хилар цун дезал тешар: Даьхенна хьакхоинарча дохкаро колхоза их хьенца хиннар воцаш кхмоар а хиина дIаоттаре цецбоах зрителаш.

Цу спектакле хIара образ цIйоагIгIера оттае харца гучайоал спектакле режиссера Ф. Александрина артиста йоккха гоазал.

ЗIамигача дегIарча «старостан» цун тешна дегI хоача сесага Полинан (артистка О. Гондаренко) образаша спектакль чекхьйаллина белам бoлашдa сурт оттаду зрителашта.

Фашисташ гоамe а царца бартa гIоргIоацаш а хиларах йоаъ а Ф. цар кус Нахха (артиства Л. Тимошенко), цар оаьйй сесаг, фронтовича. Духьаl цхьа хIама доал цох нийса ца хеташ: чIоагIа дукьалара а гучара а я цо гитлеровцашта хьалхашка. Из фашисташ гучахьа гоама болаш хилар зелургхер, тIаккха цунна юмастагIашa къаза бала тIа в оттабергбар. Оккупанташа хьалханна из гоазагIа хилар лоаргa.

Дагавохаргволаш ва зIамагIа воле воI Володя (нийса а дег чура цIена а лоза къона артист О. Мироненко). Из денал долаш, тIах цьана ва, цо гранате тоде бокабу фашистий бIи.

Дика карагIдаьннад режиссера фашистий образаш хьае а. ХIаьта уж зрителаш тешаргболаш нийса оттае аьтта дац. Из хоалу театранна а кинойка а. Къьастта дикa я немецки коменданта (артист Л. Кравчук), полицая Сидорова (УССР заслуженни артист В. Басенко) образаш.

Къаьсча, тийша бoлх боалдеча, цо мара сага ца велча, дIахача сага образ я поница яр.

Цхьадоле кхоачамбоацарех ларкIа доагIа Терешко шийн сагаца юбиана кIал лачаьар, вехача нокамашта Iеттадара натуралистически сцене.

БIаргаш хьийнача вай хьесийн «Трибунал» яха спектакль дика карагIдаьна хIама да. шийн бахьан йоацаш дац зрителаша из спектакль йолча хана дукхаза гIоараш детташ хилар. хIаьта цунга юкъе дакъа лоацача артисташта эзашь телар а.

Вежарашка йолча Украина артисташ даькъала бунцерба вай Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиума Сийлен грамота кепица, цар ухи а йоккхий творчески котлоншаш кхар ловш лоаца а бовшкарба вай.

В. ВАЙНШТЕЙН,
Нохч-ГIалгIай АССР заслуженни артист.

ХАОТТАМ

Тахан республике гIолла Грозне хумдалуш мохкаш а йолаш, пьеацайолча моттигашка юкъе дорIа а делкаш, ди а къухьаш, хьаьа лоста боцаш гIаьххьача боараме мух а хьекхаш ха хила а фегара температура республике гIолла 27—32, Грозне 30—32 градус йIовхал йолаш хила а тарау. ДIахорча шин дени шин буса хумдалуш мохкаш а болаш, дукхагIча дакъе йоачан е йоацаш, къулбехьарча районашка ди а къухьаш, хьаьа лостам боцаш гIаьххьача боараме мух а хьекхаш ха хила а фегара температура бийсанка 15—20, денешка 30—35, къулбехьарча районашка 25—30 градус йIовхал йолаш хила а тарау.

Метеостанц.

«АГИТАТОРА БЛОКНОТ»

Кана а теха арабьинай КПСС Нохч-ГIалгIай обкома пропагандан агитацеи отделе «Агитатора блокнота» арIенaра, йиттлагIа номер. «Къахьетама дисциплина — къахьетама овсарле лаьхьара лоархIаьче хьал» яхача нехкадьттаи химически промышленноста болхлой обкома председатела В. Зубкова статьяш цIайолалу из.

«ЛоархIаме даташ» яхача рубрикана чIал а «Моншихькъе къахьетамхой цIей» яхача машенаькъа Грозненски отделене начальника заместитела Г. А. Агабаьянов торгоале болхлой дена хетаь республика торговле министра заместитела А. Шуваевон статьяш.

Нал баххача моттигашка шоаш бича идеологически балхах дукь КПСС МалгIабика горкома секретаре А.-Х. Варазоева язъяьча «Кулгалхошка къахьетамхошта хьалхашка выступленеш» яхачеи КПСС Надтеречни райкома пропагандеи агитацеи отдела заведующе Р. Муртаева «Ленински ераш» яхачеи статьяш.

«Социалистически содружества нехкашкъ» яхача рубрикане кIал я «Халкъа Монголе 50 шу» яха В. Иванова язъяь статья.

Доаьъара бава чIогIIьера къахьегамхой сардагIбахара агитатораштен агитбригадаштен новкъостала яь подборка я блокноте тIа.

Къаьст.къаьстача заметкаш тIа дувц Социалистически Къахьегама Турпалашта хетадача цлератех. Надтеречни районарча къахьегамеи эстафетах.

Редактор М. К. ЛЬЯНОВ.

ТХО ДОЛЧА ДЕША ДУВЛА!

1971—1972 дешаро шера дешa дIачуэцара план кхоча йоккха яь Нохч-ГIалгIай медицински училище, 8—10 класс кагкхараш дийнахь дешo фельдшерски, акушерски, медсестрически отделенешка дIачуэш. 10 класс яьккхараш — фармацевтически отделене.

Училище деша мал боагIараша экзаменаш хоатт: йоана йоаза юкъаре шолла яьккхараша — эрсий метта (диктант), математика (дагалье). Юккъера школа яьккхараша — эрсий меттан литературан (сочинени), химеи (дагалье).

Заявленеш дIачуэш 1 июнера 31 июле кхачалца. Деша дIачуэлара экзаменаш хоатт 1 августера 20 августа кхачалца.

Училище адрес: Маяковска улица, 83, тел. 2-07-90.

ДИРЕКЦИ.

Хьажа, ладувгIа

10 июль
ТЕЛЕВИДЕНИ

11.00 — Деша бахa ха кхачача берашта дола мультфильм. 11.30 — ...[illegible]... «Шена хоши ...» художественни фильм. 16.00 — ...[illegible]... 18.30 — Телевидени керданашa (гIалгIай, эрсий меттала). 18.40 — Киножурнал. 18.50 — Дунен халкъашта юкъара обозрени. 19.00 — Спортивни программа. 19.45 — ...[illegible]... 20.00 — ...[illegible]... 20.45 — Республика хьаьна. 20.55 — Документальни фильм. 21.15 — Юрта боахаме болхлошта зола концерт. 21.30 — «Сага о Форсайтах». Телевизионни художественни дукхасеричи фильма премьера. «Гнага ...[illegible]...» ...[illegible]... 22.30 — «Сага о Форсайтах». Телевизионни художественни дукхасеричи фильма премьера. ...[illegible]...

10 июль
РАДИО

6.30 — Юрте Iуйре. Юрта боахама болхлошта. 6.50 — Хоамаш. 7.30 — Республикански газетий обзор. 8.15 — Передачай программа. 8.25 — Юрта боахама болхлошта зола концерт. 9.15 — ...[illegible]... 9.30 — Нохч-ГIалгIай эшарий концерт. 10.00 — Передачай программа. 10.05 — Пятилетка хьалхара шу. Промышленноста болхлошта (нохчий меттала). 10.30 — КПСС 24-ча съезда сецамаш кхочушде. КПСС Старопромысловски райкома секретаре Шамардина ...[illegible]... 16.00 — Керда хоамаш (эрсий, нохчий, гIалгIай меттала).

11 июль
ТЕЛЕВИДЕНИ

11.00 — Школе дахa ха кхачача берашта дола мультфильм. 11.30 — «ЧIогIа тIаьхьа хIама» ...[illegible]...

11 июль
РАДИО

6.00 — Концерт (нохчий меттала). 6.30 — Хоамаш. 7.30 — Республикански газетий обзор. 8.15 — Передачай программа. 8.25 — «Пятилетка гIулакх дечa ...[illegible]...» (гIалгIай меттала). 9.00 — Къона тIехье (гIалгIай меттала). 9.15 — ...[illegible]... 9.30 — Юрта боахама болхлошта зола концерт. 10.00 — Передачай программа. 10.05 — ...[illegible]... (гIалгIай меттала). 10.30 — Юртара вахар. Юрта боахама болхлошта (нохчий меттала). 16.30 — Пятилетка ...[illegible]... 18.30 — «НТИ». 19.00 — Керда хоамаш (эрсий, нохчий, гIалгIай меттала). 19.30 — «Къонах» (гIалгIай меттала). 20.00 — «Шахбулатов Iадилла, ...[illegible]...» яха передача.

ДУНЕ ЦХЬАН КIИРАГIА

ДИКАННА ЙОАЦА МИССИ

США оборона министр М. Лэйрда тIема гIулакхашта Токио а цул тIехьагIа Сеуле а вахар, долла хIама чулаьца аьлча, Вашингтоно укх тIеххьарча хана американски империализмо Къулба-Малхбоален Азе лелабу авантюристически никъ хIалак хулга юхатохар, «Никсона доктрина» чакхьяккхара кхы тIа а средстваш лахар духьа хьегача кхих лархIа дезаш да.

Пентагона шефо укх пхьаи цIерагIа чуйнина переговораш яьй японски деятелашца, цу дакъе премьер-министраца Сатоша а. Керттерча дакъе Лэйрда лаьрхIар фуд аьлча из да, Япона экономически тIемаи ресурсаш Гаьнарча Малхбоаленерен Къулба-Малхбоален Азерен США тIема-стратегически планеш чакххьахара кхы а шерагIа юкъеоаре. тахан дунен цу районе США гаравшцарча низаша кхоачашеш йола жандармски функци а тIема гIуланкхашка дIалоачул доакхагIа дола дакъа а японцашта кхачолларa.

Белгалдоалаш да, японски тIема бюджет, хIаьале йолаш йоьча планегIа Японе тIема гIулахаш кадIадоийтар укх гергарча шерa шоаша лукхагIа хинна доллашехьа а, дIахо йоккхагIа ийта гIийрта хилар. Цо дIадехар японски гаравшцарча низашта «модернизаци» ега, японски тIема-форда флот шерделга. Юххера а, Пентагона шеф американски ядерни герз дIахо Японе кIатардалгеи японски портехи хларот гера тIа а долаш хи кIалт гIолла лелача американски лодкеши дIахо пайда эцилгеи. Дунен общественность боргIаьнахар иштта ядерни герз Iаламе Японе торо хилара хьаькехьа Лэйрда даьча къамаьло а ядерни гера доаржа ца дарах долча договора ратификаци яра сих ца лугa белгалаьча американски гIоаравшa Токиона могадеш хиларах непайоаван тIа арадаьннача хоамша а.

ДикагIа йоацача Лэйрда мисса цу аспекташа кхы тIа а чIоагIьар японски общественность кхийрар. «Иомиури» яхача газето хьаькхийкаду Вашингтона Японела кечбаьнача наькъах зулам дала тартуш хилар. Лэйрд къулбехьенкорейски столице — Сеуле вахар ше доашхаш цу японски газето укх денношка яздора: «Тхо чIоагIа тамаш еш дар Японе кхерамале Къулбехьен Кореи Тайваней кхерамаленца юваши хилар тхоьшта хайнача тана» Кхыча газеташа а иштта дувцар Япони, Къулбехьен Корея, Тайвань юкъе а йолаш керда антикоммунистически блок хьаяра планех.

Лэйрда бихьача наькъо бакъду Вашингтона планашка Азера кхохкам кIаьабелген дунен цу дакъа тIара авантюристически никъ бутилгеи оттадаьча хилар.

ЛОНДОНДЕРРЕ ЮВЛАЧА ТОПИЙ ТАТАШ

Укх деношка яьлар из Лондондерре — йоккхалга диллача Къулбаселен Ирланде шоллагIа йолча городе. Английски салтий топаш яьлар, тIаккха цу городе вахача маьршача шин сага цIийе цIийлир латта. Сешулья бовзаь Симус Кьюсаки Дезмонд Биттин Англичанаша хьаьккхайкадьд, бе «гера довллаш» бар уж аьнна, цхьабакъда, из къамаьл, ше ма дарра хардир долла хIама бIаргагуш лаьттача дукхача наха. ГIулехх боккъолу тIа йовлаве декхарийла дараш Iаьдалаш да аьнна хеталу. Цхьабакъда, къилбаселанирландски довл деча гIозараша а Англе правительства а тигалац доаш лаьрххIа тахка.

Лондондерре яьнача топаша Ольстера бахача наха юкъе чIоагIа агIазаш хьалйир. Цхьайолча городашка бахача нахан английски бIухоштаи юкъе довнаш хилар. Репрессеша шоа делар Лондоно протеста демонстраценаш. БIуно го бах латт Белфастен Лондондерреи пролетарски католически кварталаш 11 эзар соагIа, бронемашинаш, вертолеташ, бIаргех хий ухайта «СИ-Эс» яха газ чуйовлыа гранаташ а йолаш болча английски «томмеша» еррыгача Ольстерера «Стратегически позицеш» дIалийцай.

Цу тайпара, Ольстера трагически летописа юкъе дIаязъьнай кхы цхьанаха а белане оагIув: ХIнта консервативни правительства, английски монополей лоIам кхочашбеш а ольстерски «ультрах» хоe гIоргила еш а, цIаьккха а хьахьакхар Къулбаселa Ирланде фуннагIа дахь а ях волоне статус лоаттае лаьрхIа ше хилар. «Бекъа а бекъа, доал а де» яха традиционни колониалистски тактика чакх а йоахаш, Ольстере дIахо е кхохкам чIоагIбу Лондоно, протестанташи католикаши цIаьшка кхувхи. нахка бахача малах йоккхо йоацача католически хьакъа духьала гоаман гIетташ.

ХIанз Ольстере тIа-тIа дукхагIча наха хIалах Лондондеррера къона цо граждании верах зола доаш бокъонe тохьалга Iеъдалашa хьалхагIа а мо мара на доаш тахка ца гугаш хиларах, из хьаухача ховмаша яхнох, «шийн мукъагIарча общественни трибунало» тоххаргда. Цу тайпара трибунал хьаяра факт ше гражданскии социальнии бокъонаштa тIехьара къилбаселa-ирландаски къовсамхой реакцеи колониализмацеи керда къовсам болабе хийча хилара дола тешал.

ЧИЛИЙСКИ ХАЛКЪА ГIУЛАККХА

Чилийски халкъа истора чухь белгала керда этап хьеллаш йола событи хиннай цул ваьаре. 11 июле Чиле къаман конгрессо къоабалъьйча, цул тIехьагIа президента Сальвадор Альенде кулг яздаьча конституционни реформах йолча законопроекта хоадамбу империалистически, эттара хьалха американски монополеш мекха чутоттаилара.

ХIанз денз хIа Чиле конституце тIа дIаяздаьд: дерригa Iалама рузкъаш, эттара хьалха мехка экономике лера лоархIалуш йола цIаста руда хоадла моттигаш, алхха чилийски паччахьалкхан долалхе а хинна дIаотташ хилар. Дукхача итташ шерашка Чиле Iалама рузкъаш акхагIча тайпара дIакхухьаш чилийски халкъа къизагIча тайпара эксплуатаци еши хьаькхача ерригача американскии кхыча мехкашкарча компанешка шоай цIенгахьа бода никъ дIахьеккхаб. Ииззача бокъонагIеи де а доагIаш доккхий деши «Къаман сийлен Ди» да аьнна хьакхайкадьд 11 июль Чиле яьхьетамхоша.

КIоаргача социально-экономически эргалоний новкъа гIолла, шийн къаман лоIами суверенитети чIоагIьара новкъа гIолла йодача Чиле республикана болча цу событе лоархIама мах бах ваза хала да. Конституционни реформах дола закон тIаэцар — ца халкъа кхьоагIон правительства программага хьежжа чакхьаьккха лоархIаме политически акт хиннa Iан. ЛаьттагIара йоахa еррига пайдана мел йола хIаммаш халкъа дIакараллар къахьетача алламий гIулакхa моьк масса оагIорахьара экономически хегIабоалабара чIоагIа лардийоллара маIан долаш да.

Къаьстта боккха лоархIаме да цIаста пудаi гаиташта национализаци яр. Чилийцаша хоахета алац, цIаста пхьашта зола «сефомахь, хьи» да, аьле, Дунен тIара цIаста запасеш кхоалагIа тана тIана яц аьнна яраш Чиленa харгIача даькъа, из кхоачий Экспортера мехка хьатIадоагIача деррига ахчах 70 процентагара 80 процентага кхачалца дар цIасто лу. Цхьабакъда, Чиле из керттера рузкъа карара бIаьшере йолаенача юххье а тIехьа дIалаьцар американски компанеша. керттерча дакъе «Кеннекот коппер корпорейшн», «Анаконда коппер майнинг» яхача компанеш цар филиалашеи, 60 шера чилийски руда хоадлача моттигашта эксплуатаци яра чотах хьатIабоагIача пайда хьисапе царга кхаьчад 11 млрд. доллар хIана кхаьчалац эйшха ахча, денгта аьнна Латински Америка деррига мехкашка дIаяхийта еррига американски капиталовложенеш нисс.

Американски империализмон айхха цуница ювзеннa йолча мотттигарча реакцеи Чилера США монополеш лелха ца айта гIертиш мел хьийга кхa дайра. США довл леча гIозарий вегIоагахьара тIатувсаш кхерамаш, деш низаш, лелаеш шантаж хиннайоллашехьа а чилийски халкъ бIубенна доала ше харжача новкъа гIолла. Цунтахьа йа деррига латиноамериканскии халкъий, дерригача прогрессивни адамий оагIуви солидарности.

МАЛЬТАНА ТIЕХХЬА — ИСЛАНДИ

15 июле Вашингтоне хиннача паччахьалкхеи департамента викала Ч. Брэя пресс-конференцехь лаьца информационни агентствашa даьча хоамаш тIа дувнаш цун юкъе хьакъехье цхьанкха хIама хиннадеце а, из геттара миста хиина хилар, ха хала дац «Вайна халахет, — гIайгIане вахе хьакхайкадир Брэя, — американски бIу Исланде территоре тIара арабоаккхалга кердача исландаски правительства лерхIар хилар»

Дукха хи йоацаш Мальте хиннача событеша англайски довл леча гIоарашта дег чу доссадьарашта тара да хIанз официальни Вашингтона дег чу латтараш а. Хьалхардарх шоллагIари цхьана хьийшача, дел, долa къамаьл наькъа территорен тIара империалистически паччахьалкхеи тIема базаш дIахарах да.

Средиземни форда тIа лоархIаме стратегически хьал тIа йола Мальта а санна, Къилбаселехьарча Атлантике фордеи фегареи пьаькъаш вIашагIхеттача улл Исланди.

ГIайоеи тIа улла из йоккха йоаца паччахьалкхе (203 эзар сагов цига) 1949 шера НАТО-на юкъе йахьаар. Цул тIехьагIа шин цу даьнича гIолла мехка столицана Рейкьявикена 50 километр генно уллача Кефлавика американски тIема база йиллар. Американски тIема гIулакхаш тIара 3 700 саг исландски латтан тIа хилара официально лийрхIар «гIайрен оборона Iалашъелта» дар. Цхьабакъда, Исландерча дукхахьар-геттара нийса лоархI, мехка кхерамаленна кхерам тIатувсар духьал НАТО базаш шига йолга хилар. Байнача бетта исландски парламенте — латтинте дийнача, хоржамаша яьхьехкар, дукхагIа боала исландешa цига лоархIам хилар: хоржамаш хинначул тIехьагIа Iаьдала керте аттараш коржамашка Исланде демократически гIозараша дIадехараша ха яхара йола арахьара политически программа кхайкаш хинначо Прогрессивни партe, Халкъа союз, «ПаргIата уйлаш ерийн аьрлахьарчера организаце» викелаш бар 12 шера Iаьлала керте лаьтта, американски омилелхара лозувгаи кхайкаш хиина Консервативни Социал-демократически партеи нийшар.

Кердача исландски правительства политически программа тIа оттадаьд американски бIу дахь шера чухь этапегIа боакхаш исландски территоре тIара арбоакхалгеи Кефлавикера тIема база дIакъовлилгеи. Кердача правительства хьаллоаш кхерамзлеин цхьана гIулакхаш лаладарен дешашта йола еррига Европа юкъара совешаш гулъелга, шаккхе а германски паччахьалкхеи хIаьта иштта Китайски Халкъа Республикеи ООН-е дIачуэшера тIехьа я из. «Юкъарча рыке» цхьана гIулакхаш леладелга ца а дуташ, бокъонца ма ярра цу гатта зонаш долча экономически группировкана юкъехьа дага яц Исланди.

Дукха хIаммаш дувц боккха бозаича шин мехка — Исландеи Мальтеи — хиннача, США-и Англиа чIоагIа кхерача политически хувцамаша. Эттара хьалха цар дувц агрессивни Къилбаселаатлантически блока тIема системала юкъера тIа-тIа дукхагIа йистош лелхаш хиларах Цу тайпарча хувцамаша, шоло йоацаш, хьахьокх халкъаш массане а юкъера машар чIоагIбе гIерташ хилар, цу лоархIамечея баргакхарчея гIуйаьча юкъе доккха дакъа лоацалургволаш кагий мехкаш а хилар.

И. ЛАПИЦКИЙ,
Ю. КОРНИЛОВ,
В. ЗИГИРЬ,
Э. ГОНЧАРОВ.
(ТАСС).

РЕДАКЦЕ АДРЕС: г. Грозный Ленина улица, 11 (3-гIа этаж). Телефонаш: редактора — 2-44-90; редактора зам — 3-30-11; болхтехкама секретаре — 2-34-30; партийни вахарeи, культураи, промышленностеи отделаш — 3-42-30; юрта боахама отдела — 3-42-30; письмаш отделеи бухгалтереи — 2-80-71.

«Грозненский рабочий» издательства типографи. Революцие проспект 7/34.

АДРЕС РЕДАКЦИИ: г. Грозный, ул. Ленина, 11 (3-й этаж). Телефоны: редактора — 2-44-90; зам. редактора — 3-30-11; ответственного секретаря — 2-34-30; отделов партийной жизни, культуры и промышленности — 3-42-30; отдела сельского хозяйства — 3-42-30; отдела писем и бухгалтерии — 2-80-71.

Типография изд-ва «Грозненский рабочий», проспект Революции, 7/34.

СФ02650. Заказ № 7000.